

Ibebi Asugbagba Ma Aguo **Amaki** **Age Bho** **Otighom**

Amaki wa ubhelegi nyen ma Azon Amaki bho, age ma Adire onon. Ina bo ani do da diobh na iwal Ogbogir bho, yaa ina alogh aguo anigha ma Apol na Abanabas da opur egi ogba asugbagba bho (Rogir 13:13). Ubhin maa, asugbagba doyo adua da ibom asugbagba ta Apita ya ina age akokodi bho. Aguban ka Amaki aro ma opur adire Ibebi Asugbagba bho, sa ina age ma ilologian ya ibuiy ipu ma da Adire ibebi Asugbagba iyedi. Ina na ogba ani do agboloma ma imara ta Azizos, yaa abeton da owura amum bho sekina ogir doyo bho. Ina age da aduom doyo ma ofenymeni anwunom ta Akraist ya odi da Arom bho na ogba omutiom maa, Azizos bha Akraist bho. Ina agba asisegheni maa, Azizos Akraist, bha Obaramotu sekina Onyi ta Aziba gai sa age agboloma nyen ogir na atughumeni doyo. Adire bho akunugiom da omugh na obetina da omugh ta Azizos. Obha aguo abhin amuzughodiom rebu ebu aghudum ta Azizos Akraist.

Arumu idiar ya uge bho

Azon Owurmamum bho na owuramum ta Azizos (1:1-13)
 Ogir wa da ebhugh Agalili bho (1:14—9:50)
 Ogi da Azeruselem na odigh da ema bho (10:1—11:25)

Asusughudian da ema Azeruselem (11:27—
12:44)
Iwowa idiar ya na eru (13:1-37)
Omugh ta Azizos na obetina da omugh bho
(14:1—16:20)

Asugbagba ta Azon Owurmamum bho
(Amatiu 3:1-12; Aluk 3:1-18; Azon 1:19-28)

¹ Onon aguo Ibebi Asugbagba ya igboloma ma Azizos Akraist onyi ta Aziba abhin ake bho.

² Da aguo uge da adire ta owil Aizaya bho maa:
“Nagha o! Ami ta abhin adilade ito dami aruom
oni aduom,
ma otughuman eten bho obara oyom.”

³ “Okoroko na asi na amite da esala ade isisar bho,
maa,
‘Itughumane ma eten bho ma esisian Wanwuna
bho,
ma eselegi ma reten bho.’ ”

⁴ Sa Azon owurmamum bho amite da esala ade isisar bho, sa agba maa, anwunom etibara da ikarabh dawa ewura ma amum, sa Aziba ta aweleman ikarabh dawa.

⁵ Sa ebla ebhugh Azudia sekina anwunom Azeruselem idu igi doyo. Sa awa igba ma ikarabh dawa imutiom, sa ina awur awa ma amum da obhiyy Azodan.

⁶ Azon abura ma ibura ya ubhin ipur enam-adol
*ulem, sa ina akpoaghan okara ozu enam da ekakagh doyo. Edian doyo bha iganw na ame ya odidia da aparapa.

⁷ Sa Azon agba maa, “Oni wa na aru da aman dami bho abugh apu ami, yaa ami ilei do ma oni ola ozuman okogion ididigh ragbaka doyo.

⁸ Ami na abhin amum na awur inyin, yaa, ina ta abhin Emugh Etutu bho awur inyin.”

Owur amum ta Azizos

(Amatiu 3:13; Aluk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Da obhel obha, azuzuan ola Azizos adua da Anazaret da ebhugh Agalili ka atei Azon. Sa Azon awur ina ma amum da obhiyy Azodan.

¹⁰ Aguo Azizos na abhun bho sa ina abigh ka otenainy bho agurona, sa Emugh ta Aziba asor ra akpasan ina ma aguokur osege.

¹¹ Sa okoroko asi amite da otenainy maa: “Anwa onyi dami, wa ami itulan ibom bho, wa ologi dami na abhon na anigha bho.”

Adagian ta Azizos

(Amatiu 4:1-11; Aluk 4:1-13)

¹² Da onin obhel obha sa Emugh Etutu bho arileghom ina ka adighom da esala ade isisar.

¹³ Ina aro ma ise da esala ade isisar bho ma erubal radama, sa Eru Bho adagian ina. Azizos aro na inam edum, sa itileduom ta Aziba iru ra ilogh aguoinigha ina.

Opur oke ogir ta Azizos da Agalili

(Amatiu 4:12-22; Aluk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Igiel bho na obol Azon ologh da ikoli bho, sa Azizos agi da Agalili ka agba ma ibebi asugbagba ta Aziba,

¹⁵ sa ina agba maa, “Na atei obhel wa omuzoghodiom bho, irileghom ta Aziba na atuan.

Itibara da ikarabh, ma edumom ibebi asugbagba bho!"

Azizos abhelegi ma ipur Ogbo-atughan doyo

¹⁶ Sa Azizos arile agbal Abadi Agalili, sa abigh iwal arumor, Asaimon na Anduru umor doyo ka awa na erobh ogbo da abadi bho, ezin bho awa iku ma iku.

¹⁷ Sa Azizos agba anigha awa maa, "Ituonome Ami, sa Ami ta atenemeni inyin iku ma iku anwunom."

¹⁸ Da onin obhel obha sa awa iweleman igbo dawa ituonom ina.

¹⁹ Odua ise ogi da edia, sa ina abigh Azemsi onyi ta Azebidi na Azon umor doyo da ologi oghugh na etughuman igbo dawa.

²⁰ Ogbo na onin sa ina abhelegi awa, sa awa iwele epa ma owede dawa Azebidi da oghugh bho na ipan ogbo ogir ya awa iko bho sa ituonom ina.

Azizos aze ma okarabh emugh

(Aluk 4:31-37)

²¹ Awa igi da Akapanum, sa atej Adama Osira-epobh anwunom Azu bho, sa Azizos adigh da otu ugala Azu bho aro ma ise atughumeni.

²² Edigh ilologian anwunom omughon atughumeni doyo, ezin bho ina abhin adilade ito agba ma asugbagba doyo, iro do ma aguo ita ogbo atughumeni roloko bho.

²³ Odi oni ola okarabh emugh na anyegi, aro da ologi otu ugala bho, sa ina abhin obom okoroko amulughu. Sa afugh maa,

²⁴ "Anwa na iyar ka unwuna ma ere, Azizos Anazaret? Anwa na aru ra opiegi iyar oman

kere? Iyar ologhom maa anwa Webabala wa Aziba abhin aru bho!"

²⁵ Sa Azizos aghaghana ina maa, "Ro bobom! Mite da ozu doyo!"

²⁶ Sa okarabh emugh bho atebeli ina, sa ina asalaghu amulughu na obom okparakpar okoroko adua da ozu doyo.

²⁷ Sa abar bho adigh ebla anwunom bho ma ilologian, sa awa imogha, sa odi na apuran odi maa, "Woo, onon ka akere adien atughumeni! Ina na abhin da adilade ito na aghaghana ma ikarabh arumugh, sa awa na enagha ina."

²⁸ Da onin obhel bho, sa odu ta Azizos asisaragian ka atej kesi kesi da ebhugh Agalili.

*Azizos akoko ma adizo anwunom
(Amatiu 8:14-17; Aluk 4:38-41)*

²⁹ Awa idua da otu ugala Azu bho, sa Azizos abhin Azemsi na Azon agi da otu ta Asaimon na Anduru.

³⁰ Da obhel bho awa igi da otu ta Asaimon bho, sa awa ibigh oyogo-onweni ta Asaimon da emana na asunwer amum obhiyy na asibh ina, sa awa inur igba inigha ma Azizos.

³¹ Sa Azizos agi ka asibh ani bho da aguo abeton, sa amum-obhiyy bho adua, sa ani bho adighi ma edian akiom awa.

³² Atej adule da obhel ogogo bho na adugh, sa awa ibhinogh ebla ogbo ya na enwereghu na ogbo ya ikarabh arumugh na enyegi iru doyo.

³³ Sa ebla ema bho ikokodian da amisigh otu bho.

³⁴ Sa Azizos akoko ma adizo ogbo ya na enwereghu ma adien kere kere asunwer bho

adumeni, sa ina azegi ma ikarabh arumugh bho asighegi, ya ina na omara do ma ikarabh arumugh bho ma ofugh abar, ezin bho awa emar eloghom ma ina.

*Asiseiny na ogba Ibebi Asugbagba bho
(Aluk 4:42-44)*

³⁵ Da obom ameghele, sa Azizos adua da ema bho agi ka aro da esi ola odi kukunum asiseiny asiseiny.

³⁶ Sa Asaimon na anwunom ya iro na ina bho idigh obhorogh oyo.

³⁷ Igiel bho awa ibigh ina bho, sa awa igba inigha ina maa, "Koni koni na obhorogh anwa."

³⁸ Sa ina aworan awa maa, "Idighi ta oten ogi da ipan arisisi, da rema iyedi ya ituan bho, boka ami agba ani ma ibebi asugbagba bho anigha awa. Ezin bho ami itun okua aru."

³⁹ Sa ina adua ma ema aten ema da ebla ebhugh Agalili, agba ma ibebi asugbagba bho da arutu ugala dawa, sa azegi ma ikarabh arumugh asighe da aruzu anwunom.

*Azizos akoko ma oni ola anwer asunwer
ekidigh*

(Amatiu 8:1-4; Aluk 5:12-16)

⁴⁰ Sa oni ola na anwer asunwer ekidigh aru ra akpudian ina afugh maa: "Wanwuna! Kugba ma anwa ta amara, bha koko ami ma ababalameni."

⁴¹ Sa igbirigbir oni bho idighi ma Azizos, sa ina aselegheni ma aguo doyo akulan ina afugh maa, "Ami amara, Babala!"

⁴² Sa asunwer ekidigh bho adua da ozu oni bho, sa ina ababala.

⁴³ Sa Azizos afugh anigha ina maa aten ayel, sa aghaghana ina maa:

⁴⁴ “Bighe! Ko ogba ma anigha ma oni, kpelemini gie ka aleriom ozu doynom ma okur ta Aziba ma akpe ma alukpe obabalameni ozu wa Amozizi ato bho, ma oleriom ma anwa na adum.”

⁴⁵ Kpelemini, ina aten agi ka agba ma asugbagba bho kesi kesi, ma ola odu ogir ilologian doyo asisaragian agi ma egbeiny. Ebula okua, Azizos na opita do adigh da ebhugh bho, yaa ina aroghan da etire arisisi ya odi kukunum. Kukum eka, anwunom idua kesi kesi eru doyo.

2

Azizos Akoko ma Ukula Oni (Amatiu 9:1-8; Aluk 5:17-26)

¹ Radama iten, sa Azizos amula adigh da Akapanum. Sa anwunom imughon maa, ina odi da otu da ema bho.

² Sa rologh anwunom ikokodian da otu bho imuzo ma ola etitigha ola odigh da otu bho na omara da onu otu bho, na oro do. Sa ina aro ma ise agba ma ibebi asugbagba bho anigha awa.

³ Sa inya anwunom irol oni ola na abogina ma obhin ka otei oyo.

⁴ Igiel bho awa orue do ma obigh etitigha odigh bho, da ebula ologh anwunom bho. Sa awa isin ibhun da anyu otu bho, sa ikpakpagion imutiom oyol da anyu otu bho. Sa iwolomeni isoroni ina da akporokporo bho da amisigh ta Azizos.

⁵ Igiel bho Azizos abigh ologi imara dawa bho, sa afugh anigha ma oni bho maa, “Onyi bho, na oweleman ikarabh doynom.”

⁶ Sa idi ogbo atughumeni oloko bho ya iro ma adilade ma ise bho, idigh iruruan na epuran da rologi dawa maa,

⁷ “Ezin ka ere ka oni onon na afugh afugh ibasi! Anyen ta arue aweleman ikarabh ta oni, aten Aziba?”

⁸ Yaa, Azizos aloghoman da emugh doyo ma iruruan rologi dawa, sa apuran awa maa, “Ezin ka ere ka inyin na oruruan okua da rologi dinyin?”

⁹ Oken wa abur apu ma ofugh onigha oni onon wa na abogina bho, ‘Na oweleman ikarabh doynom,’ bodo ofugh maa, ‘Betina ma abhin akporokporo doynom ma arile?’

¹⁰ Yaa, ami na adighi ma aguo ola inyin ta omughonyan maa, Onyi ta Oni anwuna ma alimon oweleman ikarabh onyiomoroni da ade onon.” Sa ina akparameni afugh anigha ma ukula bho maa,

¹¹ “**Ami na agba na anigha nyam maa, betina ma abhin akporokporo doynom ma ayel da otu doynom.**”

¹² Sa ina abetina abhin akporokporo doyo arile da amisigh ta ebla awa adua, ma ola ebla awa imagha, sa awa itutumeni ma Aziba igba maa, “Iyar ta odia do obigh abar ola okonon!”

*Azizos abhelegi ma Alivai sa
adigh na idighi ma ikarabh ade ma edian
(Amatiu 9:9-13; Aluk 5:27-32)*

¹³ Sa Azizos adua ma ise amula agi da aka obhiyy bho, sa ebla ologh anwunom bho iru doyo, sa ina atughumeni awa.

¹⁴ Aguo Azizos adigh erile bho, sa ina abigh Alivai, onyi ta Alifios ka odi ma adilade da efem ogun otua-ebhugh, sa Azizos afugh anigha ina maa, "Tuonome ami," Sa Alivai abetina atuonom ina.

¹⁵ Sa aguo Azizos aro ma ogbo na ade ma edian da otu ta Alivai bho, sa adizo igun ma otua-ebhugh na idighi ma ikarabh iru ra idigh na ina na ogbo atughan doyo ide ma edian bho. Sa aro ma ola adizo anwunom iten ogbo ituonom doyo.

¹⁶ Igiel bho idi ogbo atughumeni oloko bho ya iro ma Rafarisi bho ibigh ka ina na adedian idighi ma ikarabh na igun ma otua-ebhugh bho, sa awa ipuran ogbo atughan doyo maa, "Ezin ka ere, ka oni atughumeni dinyin na adedian na igun ma otua-ebhugh na idighi ma ikarabh bho?"

¹⁷ Azizos amughon apuran onon, sa ina afugh maa, "Ogbo ya onwer do ibhoroghan do ma owil, yaa ogbo ya na enwer bho. Ami iru ma ra olebh idighi ma ikarabh, yaa ibebi anwunom do."

*Apuran ya igboloma ma one okoi
(Amatiu 9:14-17; Aluk 5:33-39)*

¹⁸ Aro ma ola ogbo atughan ta Azon na ogbo atughan ta Rafarisi bho na ene ma okoi. Sa awa igi ka ipuran Azizos maa, "Ezin ka ere ka ogbo atughan ta Azon na ita Rafarisi bho na ene ma okoi, yaa ogbo atughan doynom ine ani do ma okoi?"

¹⁹ Sa Azizos aworan awa maa, "Ogbo erogh bho ta etun ere ene ma okoi da obhel wa oni erogh bho odi na awa bho? Yii, awa ko orue do ero ma okoi, ezin bho oni erogh bho odi na awa."

²⁰ Yaa, obhel na aru ma ola ta osighe ma oni erogh bho da esadio dawa, sa awa ta ene ma okoi da adama obha.

²¹ “Oni ola na abhin ogogora omom ukpe na abadi ma opupu akapa bo. Ezin bho, esi wa ubadi bho ta apuruna adua da akapa bho ma ola ta aguan apeleni ma aguo aro bho.

²² Obha aguo oni ko ologh do ma imom amin da opupu akana ozu-enam, bodo bha akana ozu-enam bho ta apol, sa amin bho ta ezugian ebhe, sa akana bho ta apian. Kpelemen, na ologh imom amin da imom rakana ozu-enam.”

*Azizos Wanwuna ma Adama Osirepobh bho
(Amatiu 12:1-8; Aluk 6:1-5)*

²³ Amite ma ola da odi Adama Osirepobh bho, Azizos na ogbo atughan doyo na eten da arisi ibukpa, sa ogbo atughan doyo iboghi ma itu ibukpa bho.

²⁴ Sa Rafarisi bho ipuran ina maa, “Nagha! Ezin ka ere ka awa na egir abar ola oloko bho omara do da adama osira-epobh bho?”

²⁵ Sa Azizos apuran awa maa, “Inyin ta osen do obigh ma abar wa Adevidi agir igiel bho okoi adighi ina sekina anwunom ya iro na ina bho kere?”

²⁶ Ma aguo ina adigh da otu akpuru ta Aziba da amum wa Abiata aro ma wemu okur bho, sa ade ma aberedi etutu ya iro inigha ma rokur ta Aziba kukum ma ode. Sa ina anigha nyen anwunom ya iro na ina bho.”

²⁷ Sa ina afugh anigha awa maa, “Umution Adama Osira-epobh bho onigha ma onyiomoroni,

yaa ulem do ma onyiomoroni onigha ma Adama Osira epobh bho.

²⁸ Ezin bho, Onyi ta Oni bha Wanwuna ma Adama osira epobh anwunom Azu bho.”

3

Azizos Akoko ma Oni ma Adama Osirepobh bho
(Amatiu 12:9-14; Aluk 6:6-11)

¹ Sa Azizos amina ka adigh da otu ugala Azu bho. Odi oni ola aguo bho na akparian aro ani ma ise.

² Idi ogbo da ologh dawa na ebhoroghan ekal abar ola odin obologiom Azizos, sa awa ikimeni na egon obigh kugba ma ina ta akoko ma oni bho da adama osira-epobh anwunom Azu bho.

³ Sa Azizos afugh anigha ma oni wa aguo na akparian bho maa, “Betina ma amara da amisigh ebila ogbo.”

⁴ Sa ina apuran awa maa, “Ere ma abar wa oloko bho amara ma ogir da adama osira-epobh anwunom Azu bho; ogir ibebi bodo ka ogir ikarabh, otenemeni oni onigha aghudum bodo ka ogigh oni?” Yaa, awa inima iro bobom.

⁵ Sa ina akpon ebila awa akitineni na ibom igam, ma aguo awa na ekparameni ma rologi dawa bho, sa afugh anigha ma oni bho maa, “Selegheni ma aguo doyom.” Sa ina aselegheni ma aguo doyo, sa aguo bho aseleghan abhon.

⁶ Sa Rafarisi bho idua ka imimian na ogbo ituonom ta Erod* igboloma ina, ma aguo awa ta ebhin egigh ina.

Ibom rologh anwunom ituonom Azizos

⁷ Sa Azizos na ogbo atughan doyo idua ma ise igi da aka obhiy eko. Sa obom ologh anwunom ya Agalili na Azudia ituonom ina.

⁸ Ipan rologh ya ituonom ina bho idua da Azeruselem, na Idumia na da akubo obhiy Azodan, na da ema Ataya na Asidon. Ebla awa iru da Azizos ma aguo awa imughon emi idiar ya ina na agir bho.

⁹ Sa ina agba anigha ma ogbo atughan doyo ma awa eguri ma oghugh esisan ina ma aguo ola ina ta adigh, boka ologh anwunom bho na inirom ina.

¹⁰ Ezin bho ina na akoko ma adizo anwunom ya iro da aligam aruzu asunwer, ma ola ogbo ya inwuna ma adien kere kere asunwer na ekukurughan ogi da edia ka okulan oyo.

¹¹ Ka obhel ka obhel ola ogbo ya ikarabh arumugh na eham ibigh ina, sa awa ta emeleghu da ade emulughu da amisigh ta Azizos na efugh maa, "Anwa Onyi ta Aziba."

¹² Sa ina alogh emi ababagina awa maa, odighi do ma aguo ola anwunom ta eloghom ina.

*Azizos ason diobh na iwal ogbo-ogir
(Amatiu 10:1-4; Aluk 6:12-16)*

* **3:6 3:6** *Ogbo ituonom ta Erod:* Awa anwunom ya na etuonom Erod, sa ilogh adien Azizos, ibara ma odamaghan oyo.

¹³ Azizos asin da anyu igu sa abhelegi ma ogbo ya ina na abhoroghan oru doyo bho. Sa awa iru.

¹⁴ Sa ina ason diobh na iwal, aghol awa ma ogbo-ogir doyo, ma aguo ola awa ta edigh na ina ero, na oruom awa ogba ibebi asugbagba bho osasaragi,

¹⁵ na onigha awa ma alimon obhin ozegi ikarabh arumugh osighegi.

¹⁶ Inyen diobh na iwal ogbo ya ina ason bho: Asaimon wa ina aghol Apita bho.

¹⁷ Azemsi onyi ta Azebidi, na umor doyo Azon (ya Azizos aghol ma Aboanazis, wa amara maa, “anwiiny agbararan bho”),

¹⁸ na Anduru, na Afilip, na Abatolomio, na Amatiu, na Atomosi, na Azemsi onyi ta Alifios, na Atadios, na Asaimon wa ughol adien ma Azilot† bho,

¹⁹ na Azudas Iskariot, wa ra awol ina bho.

Azizos na Abelzibul

(Amatiu 12:22-32; Aluk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Odi obhel Azizos adigh da otu wa ina na aroghan bho, sa obom ologh anwunom ikokodian, ma ola ina sekina ogbo atughan doyo irue do ma otei etitigha ola ode edian nyen.

²¹ Da obhel bho ogbo aghisian ta Azizos imughon idiar ya na emite bho, sa awa igi ka obhin oyo odua, ezin bho na ogba maa, “Ina bo ma oni.”

²² Sa ogbo atughumeni oloko bho ya idua da Azeruselem iru ra ifugh maa, “Oni onon

† **3:18 3:18** Azilot: Onyi eghun Azu ola na abhin onyen ologi na ebla emi doyo na abhel ebhugh dawa.

na abhum Abelzibul, sa na abhin alimon ta Abelzibul, wemu aruru bho na aze ma ikarabh arumugh na azegi.”

²³ Sa Azizos abhelegi awa akokodi. Sa ina arogh asidogh anigha awa maa: “Eru bho ta adighi eka aze ma eru asighe?”

²⁴ Kugba maa ade ema na arugian na awian ozu doyo, ade ema obha ko orue do amara.

²⁵ Kugba maa eghun otu na arugian na awian ozu doyo, eghun otu obha ko orue do amara.

²⁶ Sa, kugba maa Eru bho na arugian na awian ozu doyo, sa ina ko orue do amara; okua bha ita oyo na ekunugiom.

²⁷ Yaa opan aguo ogba. Anyen oni wa ta arue adigh da otu omomonan ka aghumi ma idiar doyo bho, asigimeni ka ina na adia abhadi ma omomonan bho? Ise kisa ina ta arue afoiny otu doyo.

²⁸ Yagiagai, ami na agba na anigha inyin maa, ikarabh ka ikarabh ya oni agir, bodo afugh ibasi ya oni afugh agboloma ma Onyi ta Oni ta oweleman.

²⁹ Yaa, oni ola afugh ibasi agboloma ma Emugh Etutu bho, ko oweleman do. Ezin bho oni bho asor oloko ogir ikarabh ola ta aro kidudul.”

³⁰ Azizos agba ma idiar inyen anigha awa, ezin bho awa na egba maa ina na abhin alimon ikarabh arumugh na agir ogir doyo.

*Onweni na Arumor ta Azizos
(Amatiu 12:46-50; Aluk 8:19-21)*

³¹ Sa onweni na arumor ta Azizos iru ra imara da etire. Sa awa iruom aduom odi oni ma ogi ka ogba onigha oyo ma ina aru ra abighan awa.

³² Yaa, ologh anwunom na ero ma adilade eko ina, sa igba inigha ina maa, onweni doynom na arumor doynom odi da etire na ebhoroghan obighan oyom.

³³ Sa Azizos aworan awa apuran maa, “Onweni dami na arumor dami ka wa anyen?”

³⁴ Sa ina akpon awa ogbo ya odi ma adilade bho akitineni, sa afugh maa, “Ikpone, inyen onweni dami na arumor dami.

³⁵ Konikoni ola na agir aguo Aziba ato bho, bha umor dami, na umarani dami, na onweni dami.”

4

Asidogh Ogbebh ma Edian bho (Amatiu 13:1-9; Aluk 8:4-8)

¹ Sa Azizos aputa ake ma otughumeni da aka obhiyy eko. Sa obom ologh anwunom isor esi bho. Ebula okua sa ina adigh da oghugh da obhiyy eko bho aro ma adilade, sa ebla ologh anwunom bho iro da egbolom.

² Sa ina abhin rasidogh atughumeni awa ma adizo idiar agba maa:

³ “Imare ma enagha o! Ogbebh ma edian agi da osi doyo ka ogbebh edian.

⁴ Sa amite ma ola igiel bho ina akpo ma ikpo edian bho asar bho, sa idi ikpo imel da eten, sa inur iru ra ikpokpoiny ide imadon.

⁵ Yaa, idi ikpo sa imel da ade ogbeoma, esi ola odoghoh bho okudum do. Sa awa irabh epa ma osu ma aguo odoghoh bho okudum do bho.

⁶ Yaa igiel ogo amite bho, sa inyun ighaghara da ebula aguo osi do ma ikika bho.

⁷ Sa idi ikpo imel da ekoko ibubulom, sa ibubulom bho isu ikpegiom edian bho ibhughudi, ma ola awa osu do emum itu.

⁸ “Yaa, idi ikpo bho imel da ohebi ade, sa isu imite, imum adizo itu. Idi imum adusubh na diobh (30) abin ya ubhin ugbebh bho, idi erabharabh (60) abin, idi iwal ewala na adusubh (100) abin.”

⁹ Sa Azizos afugh maa, “Wa anwuna ma ato, anagha o!”

*Ezin wa Azizos arughom rasidogh bho
(Amatiu 13:10-17; Aluk 8:9-10)*

¹⁰ Da obhel ola Azizos kukum odi ma esi, sa diobh na iwal ogbo ogir bho, na ipan ogbo ya iro ani ma ise, ipuran ina ya igboloma ma rasidogh bho.

¹¹ Sa ina agba anigha awa maa, “Da inyin bha, na onigha ma ologhom idiar ewogina irileghom ta Aziba. Yaa, ogbo ya oro ani do da ologh dinyin bho, kabar kabar bha awa ta emughon da asidogh.

¹² Ebula okua,
“ ‘awa ta ero ma okpon okpon,
yaa awa ko obigh do,
ta emughon
yaa awa ko omughonyan do.
Boka awa itibara ma ola ta oweleman ikarabh dawa!”

Azizos agba ma ezin Asidogh Ogbebh ma Edian bho

13 Sa Azizos apuran awa maa, “Inyin umughonyan do ma ezin asidogh onon kere? Okua ka inyin ta odighi eka omughonyan ebla rasidogh?”

14 Ogbebhma edian bho agbebh ikpo afugh bho.

15 Ikpo ya imel da eten bho, bha ogbo ya, aguo imughon ikpo afugh bho kukum, sa Eru bho aru ra asighegi ma ikpo afugh bho da rologi dawa.

16 Yaa, ikpo ya imel da ade ogbeoma bho, bha ogbo ya imughon ikpo afugh bho kukum, sa ibhin da alibhon ologi ida ibhin.

17 Yaa, isi do ma ikika, sa iro ma ekudi obhel. Ebula okua, aligam aruzu na adagian ma otei awa kukum, da ebula ikpo afugh bho, sa imel idua.

18 Ikpo edian ya imel da edum ibubulom bho, bha ogbo ya imughon ikpo afugh bho.

19 yaa atepa sa inyoghonyogh emaranwunom, elila na ememem emaranwunom isu iminom ma ikpo afugh bho ma ola orue do ma omum itu.

20 Yaa, ikpo edian ya imel da obei ade bho, bha ogbo ya imughon ikpo afugh bho sa ida ibhin, sa imum itu: idi adusubh na diobh (30), idi erabharabh (60), idi iwal ewala na adusubh (100), da ikpo ya ubhin ugbebh bho.”

Asidogh Atodi Bho

(Aluk 8:16-18)

21 Sa Azizos agba anigha awa maa, “Oni ola ta asuom atodi, sa ta abhin abafu akpegiom bodo ta oguri da ekpukpu akpata odi kere? Ina ko ogbam do da anyu esi ola asoran kere?”

22 Abar ola odi da ewogina ola ko omutiom do bo, bodo abar ola uwogi ola ko obigh do obhin omutiom oyol bo.

23 Oni ola anwuna ma ato, amar amughon o!”

24 Sa ina amina afugh maa, “Ibhine ma idiar ya inyin na omughon bho ma etuom abar. Adien aguo inyin ibhin utuom abar bho bha adien aguo inyin ta obhin omughonyan, sa ta ologhom ogbam.*

25 Oni ola atei ya ibui ta ologhom ogbam. Yaa, oni ola atei ikikara, iya ina atei bho eka, ta owor obhin.”

Asidogh ikpo edian ya na esu bho

26 Sa Azizos agba maa, “Irileghom ta Aziba bha odi ma aguo ogbebh ma edian ola akpo ma ikpo edian sa asar da osi doyo.

27 Adigh adugalan, bodo etitan, ogbebh ma edian bho na akodu na asuma, yaa ikpo edian bho na emur na esu na emite. Yaa, ina na omughonyan do ma aguo ikpo edian bho na ebhin na esu.

28 Ade bho na aguo na adighi ma ola ekpo edian na asu na amum otu; ta adia apol amutiom imunumun, sa ta amutiom egum, ka atepa sa ta amum otu ola ta amar akpo.

29 Otu obukpa bho ma okpo kukum, sa ogbebh ma edian bho ta abogh, ezin bho obhel ibua bho na alei.”

Asidogh Ekpo Amustad bho

(Amatiu 13:31-32; Aluk 13:18-19)

* 4:24 4:24 Aguo inyin ubhin uto bho, obha aguo ta obhin oto onigha inyin nyen.

³⁰ Sa Azizos agba maa, “Irileghom ta Aziba ka ta obhin otuom ere? Bodo, ka iyar ta obhin akere asidogh otuom?”

³¹ Aguban ekpo amustad†ola oni abhin agbebh da alei, yaa ekpo bho akir apu ma ebla ipan ikpo edian,

³² sa asu amite aten obom oriren wa abugh apu da alei bho, sa anwuna ma igha, sa inur iru ra ilo ma arutu da igha bho.”

³³ Sa Azizos arogh adizo asidogh ya okua, abhin atughumeni awa ma idiar ya awa ta erue emughonyan.

³⁴ Ina na ogba do ma abar anigha awa, ma ola ina obhin do da asidogh agba. Yaa, igiel ina sekina ogbo atughan doyo kukum odi, sa ina na amar na agba kabar kabar na asisigheni na anigha awa.

Azizos akimeni ma ebiri

(Amatiu 8:23-27; Aluk 8:23-27)

³⁵ Adule adama obha, sa Azizos agba anigha ma ogbo atughan doyo maa, “Idighi ta obeiy da akubo obhiyy eko bho.”

³⁶ Sa ogbo atughan doyo iweleman ologh anwunom bho ka idigh da oghugh wa Azizos odi bho, sa ike ma obeiy. Sa, idi ipan arughugh igbogbuan awa igi.

³⁷ Sa obom ebiri asor da obhiyy-eko bho, sa abadi bho agam ma ola amum ipokan idigh na emuzo da oghugh bho ma owiyom.

† 4:31 4:31 Ekpo Amustad: Ekpo ola akir opan da ebhugh Izrel; odi ka ekpo obom onyi okai ola, ka ugbebh sa na asu na aten oriren.

38 Yaa, Azizos amanaghan da agba eti oghugh bho agbam emu doyo da obenegioma emu, sa ro ma ise na akodu.

Sa ogbo atughan bho igi ka isumeni ina ifugh maa: "Oni atughumeni, adugh wa na abhin iyar bho, na ogboloma do nyam kere?"

39 Sa Azizos abetina ababagina ma ebiri bho maa **"Kima!"** Sa afugh anigha ma abadi bho maa, **"Bokume!"** Sa ebiri bho akima, sa abadi bho abokum, sa ekima amite.

40 Sa ina afugh awa maa, **"Ere ka inyin na oghil arugugu? Ere wa inyin ta otei do ma ologi imara bho?"**

41 Sa arugugu isibh awa ma ibom, sa odi na apuran odi maa, "Onon ka akere adien oni, ma ola ebiri na abadi eka na enagha ina?"

5

Azizos aze ma ikarabh arumugh asighe da ozu odi oni

(Amatiu 8:28-34; Aluk 8:26-39)

1 Sa Azizos na ogbo atughan doyo ibei da akubo obhiyy eko Agalili da agba ebhugh Agerasa.

2 Igiel bho ina asor da oghugh bho, sa odi oni ola okarabh emugh na aro da ozu bho abia, adua da okarabh esi bho ra aminana ina.

3 Oni bho arugh da okarabh esi, yaa bebina oni ola arue ma obhadi oyo na oro do, ubhin eka ma igorogoro obhadi ina isibhom do eguri ma onin esi nyen.

4 Adizo igiel, ubhin ghan igorogoro na ikoli oduom ina da aruguo na asike oguri ma esi, yaa ina agbugbo ghan igorogoro na ikoli ya ubhin

uduom ina bho, sa anwinigi ghan ikpo arukurogh ya ubhin uduom asike doyo bho nyen. Sa, oni ola anwuna ma igba ya obhin osibh oyo oguri onin esi na oro do.

⁵ Adugalan na etitan adio ina na aro da okarabh esi na da ranyu odi na da arugugum, na amulughu na abhin ipadi igbakighe na aguyogh ozu doyo.

⁶ Yaa, igiel bho ina abigh Azizos ma esi egbeiny bho, sa ina aghil ka amel akpudian anigha ina.

⁷ Sa abhin obom okoroko amulughu afugh maa, “Anwa na ami ka odi anwuna ma ere agboloma ma odi? Azizos, Onyi ta Aziba Wagimanyu Apu bho. Ami na asiseiny anwa da adien ta Aziba, ko ogbikimeni ami!”

⁸ Ezin bho bha Azizos na afugh maa, “Okarabh emugh mite ma adua da ozu oni onon.”

⁹ Sa Azizos apuran ina maa, “Adien doynom ka ubhelegi eka?”

Sa ina aworan maa, “Adizo,” ezin bho iyar abutu.

¹⁰ Sa ina akparameni alesh Azizos ma ina oze do awa asighe da ebhugh obha.

¹¹ Da obhel obha, obom ologh roporopo iro da ebubum ade da aka esi bho, na ebu na ede.

¹² Sa ikarabh arumugh bho ilegh ina maa, “Ruome iyar ogi ka odigh da aruzu roporopo bho.”

¹³ Sa Azizos amara anigha awa. Sa ikarabh arumugh bho imite ka idigh da roporopo bho. Roporopo bho ta elei aguo ogbo onir (2,000), sa ebila awa idua da ebubum ade bho ighil isor da obhiyy-eko bho, ibhughudian imugughu.

14 Sa ogbo ya na ekponom roporopo bho ighil ka igba da ibom na igbara rema bho, ma idiar ya imite bho. Sa anwunom bho imite iru ra ibigh idiar ya imite bho.

15 Igiel bho awa iru da Azizos bho, sa ibigh oni wa ikarabh arumugh idua da ozu bho ka odi ma adilade, na aloghoman ozu, abura ma ibura, sa arugugu isibh awa.

16 Sa ogbo ya ibigh idiar ya imite bho, igba ma adien aguo oni wa ikarabh arumugh iro da ozu bho abhin adum, sekina iya igboloma ma roporopo bho.

17 Sa ologh anwunom bho ilegh Azizos ma ina adua da ebhugh dawa.

18 Aguo Azizos adua agi ka adigh da oghugh bho, sa oni wa ikarabh arumugh iro da ozu bho apuru ma Azizos maa, "Mara ami ituonon anwa."

19 Yaa, Azizos na omara do, yaa aworan ina maa, "Mula ma agi da otu doyum, ma ka agba ma amutiom ibom idiar ya Wanwuna bho na agir anigha nyam bho, na okpon igbirigbir ya ina aleriom anwa bho."

20 Sa oni bho aten agi ka agba asasaragi da ebla ebhugh Adiohb Rema bho, ma ibom idiar ya Azizos agir anigha ina bho, sa adigh ilologian ogbo ya imughon bho.

*Azizos abeton odi onyani da omugh
sa akoko ma ani ola asi igbo da ozu
(Amatiu 9:18-26; Aluk 8:40-56)*

21 Sa Azizos aputa adigh da oghugh abei da akuho bho, sa obom ologh anwunom ikokodian iru doyo da aka obhiyy eko bho.

²² Sa odi wemu okponom ma otu ugala Azu bho, ola ubhelegi ma Azarios aru ani ma ise. Igiel bho ina abigh Azizos bho, sa ina agi ka akpudian da asike doyo,

²³ aleigh ina akparameni agba maa, “Ogbara onyani dami na ra omugh. Siseiny, tue ra agbam aguo doynom da ozu doyo ma akoko ina ma adumeni.”

²⁴ Sa Azizos adigh na ina agi, sa obom ologh anwunom ituonom Azizos iko ina ikiton.

²⁵ Odi ani ola asi na egbo da ozu bho ma adiobh na iwal (12) ala aro ma ise.

²⁶ Ina na agbika ma ibom da aruguo adizo ariwil, arobh ebila ikpoki doyo ma okokuan, yaa esi bho aro ku ma opu opu.

²⁷ Igiel bho ina amughon iya igboloma ma Azizos bho, sa ina akukurughan da ologh bho, awol da aman ta Azizos ka akulan ibura doyo.

²⁸ Ezin bho, ina amara da ologi doyo maa, “Kugba ma ami ta arue akulan ibura doyo kukum eka, bha ami odum.”

²⁹ Da onin obhel bho, sa asi ya na egbo bho isobhan, sa ina aloghoman maa ina na adum da asunwer bho.

³⁰ Sa Azizos aloghoman maa alimon na edua da ozu doyo. Ebula okua, sa ina atibara adama ma ologh bho apuran maa, “**Anyen akulan ibura dami?**”

³¹ Sa ogbo atughan doyo iworan ina maa, “Anwa na abigh aguo ologh anwunom na eniran eko nyam ekiton, sa anwa na apuran maa, ‘**Anyen akulan ami?**’”

³² Yaa, Azizos akpon da ologh bho akitineni ma obigh oni wa akulan ina bho.

³³ Igiel bho ani bho aloghoman abar wa na amutuma ina bho, sa ina abhin da arugugu, abhin igiri aru ra akpudian da amisigh doyo, sa abhin yagiagai agba ma ebla aguo abar bho amite anigha ina.

³⁴ Sa Azizos agba anigha ina maa, “Onyani bho, ologi imara doym na akoko nyam. Gie na ekima ma amizan da egbika doym.”

³⁵ Azizos odidia na agba ma inyen, sa idi anwunom idua da otu ta Azarios ra igba inigha ina maa, “Ekpo epobh onyani doym na asobhan! Ko onyegi mu ma oni atughumeni bho.”

³⁶ Yaa Azizos abhogian asugbagba dawa, sa agba anigha ma wemu ugala Azu bho maa, “Ko oghil arugugu, mara ka amara.”

³⁷ Ina na omara do ma opan oni ma otuonon oyo, aten Aputa, na Azemsi na Azon umor ta Azemsi.

³⁸ Igiel bho awa igi ka itei da otu ta wemu otu ugala Azu bho, sa Azizos abigh ka anwunom odi da asusughudian, sa na emulughu na eleghe na egba ma egbir.

³⁹ Sa Azizos adigh da ologi otu bho, sa apuran awa maa, “Inyin na odin ere na osusughudian, na oleghe ma okua? Onyani bho ta omugh do, yaa na akodu ma adala.”

⁴⁰ Sa anwunom bho imologh ikiri ina. Yaa, ina aze awa amutiom, sa abhin onweni na owede onyani bho, na ogbo ya ituonon ina bho, adigh agi da esi wa onyani bho aro bho.

⁴¹ Sa ina asibh onyani bho da aguo afugh anigha maa, **“Talita, Kumi!”** wa amara maa, **“Ogbara onyani, betina!”**

⁴² Sa onyani bho abetina da onin obhel obha ake ma orile (ina diobh na iwal ala). Sa abar bho adigh ilologian anwunom bho ma ibom.

⁴³ Yaa, Azizos abukiom awa maa awa ogba do ma abar wa amite bho enigha ma oni na oni. Sa ina afugh anigha awa maa, **“Inigha ina ma abar ta ade.”**

6

*Anwunom ema ta Azizos ighel ina
(Amatiu 13:53-58; Aluk 4:16-30)*

¹ Azizos na Ogbo atughan doyo idua ma ise aten egi da ema wa ina amite bho.

² Atei Adama Osira Epobh anwunom Azu bho, sa ina ake ma otughumeni da otu ugala bho. Sa adigh ilologian adizo ogbo ya imughon ina bho.

Sa awa ipuran maa, “Ina atei idiar inyen da aken? Inyen ka akere adien eloghom abar ya unigha ina bho? Ma ola ina na agir ibom ilologian ya okonon?”

³ Onon odugi ma idiar onyi ta Ameri bho do kere? Umor ta Azemsi na Azosisi na Azud na Asaimon do kere? Arumarani doyo bo na iyar isen kere?” Ebula okua, sa awa ighel ina.

⁴ Sa Azizos agba anigha awa maa, **“Esi ola owil olei do ma abar bo, aten da ema wa ina amite bho, sekina da esadio ogbo aghisian, na da eghun otu doyo.”**

⁵ Ina na orue do ma ogir bebina onin ilologian ise, aten ogbamagi aruguo doyo da aruzu

ikikara anwunom ya na enwereghu, okoko awa odumeni.

⁶ Sa adigh ina ma ilologian ma aguo awa onwuna do ma ologi imara bho.

Azizos aruom aduom diobh na iwal ogbo ogir doyo

(Amatiu 10:5-15; Aluk 9:1-6)

Sa Azizos adua ma ise aten agi da rema ya odi da eghighira bho atughumeni ma anwunom.

⁷ Sa ina abhelegi ma diobh na iwal bho, sa aruom awa ma obetina erile, iwal oni ma ebu, anigha awa ma alimon ya obhin oze ikarabh arumugh,

⁸ sa akparameni agba anigha awa maa, “Oni ko obhin bebinā abar ma ebetina ma egi bho, aten okpeti. Edian oro do, ekpa oro do, okpoki oro do da rokara ikpoki dinyin nyen.

⁹ Ilogiane ma ragbaka, yaa oni ko obhin akapa onwegina.”

¹⁰ Igiel inyin udigh da otu-esul, iro ma ise tutun inyin ta odua da ema bho.

¹¹ Yaa, ka inyin ugi da ema ola anwunom bho oda do inyin ebhin, bodo onagha do inyin, bha idua da ema bho ma ekpukpu ma ibhugh bho ma esighe da rebaba asike dinyin. Obha ta aro ma elegh ebhum ase anigha awa.

¹² Sa ogbo ogir bho igi ka igba imutiom ma anwunom etibara da ikarabh.

¹³ Awa ize ma adizo ikarabh arumugh sa izu-gioghom adizo ogbo asunwer ma amunu, ikoko awa idumeni.

Erod agigh Azon Owurmamum bho_
(Amatiu 14:1-12; Aluk 9:7-9)

¹⁴ Sa odu ta Azizos asisaragian ateĩ kesikese, ma ola Olilema Erod amughon agboloma ina. Idi ogbo iruruan maa, ina Azon owurmamum bho amula aru da aghudum, bha ezin bho ina ateĩ alimon ya obhin ogir ilologian bho.

¹⁵ Ipan ogbo sa igba maa, "Ina Ilaiza." Ipan sa igba maa, "Ina odi owil wa aro ma igiedi bho."

¹⁶ Yaa, igiel bho Erod amughon agboloma ina bho, sa ina agba maa, "Azon wa ami isobh emu igigh bho na amula aru da aghudum."

¹⁷ Erod na aguo abhin ito doyo aruom anwunom obol Azon, obhadi oyo odighom ikoli, ma ebula Erodias ani ta Afilip umor doyo, wa ina Erod akpakpa abhin bho.

¹⁸ Azon aro ma ogba ogba onigha Erod maa, "Na osoran do nyam okpakpa ani umor doynom obhin."

¹⁹ Erodias adin okua agurumeni ma ologi anigha ma Azon sa abhorogh ogigh oyo, yaa ina na orue do.

²⁰ Erod aghilan Azon sa akponom ina, ezin bho ina aloghom maa Azon oni igielake sa anigha ma ozu doyo ma Aziba. Adizo idiar ya Azon agba bho esusughudi ma ologi ta Erod, kukum eka, ina abara ma onagha asugbagba doyo.

²¹ Ekunuguma bho, sa asoran adama ola Erod asoroni ma ode anigha ma ebula ogbo arumu irileghom ebhugh bho, na ogbo arumu egham, na ogbo ya ilei abar da Agalili, ma oghereghuom adama wa umar ina bho.

²² Sa onyani ta Erodiyas adigh aru ra agher igba da ode bho, sa igba bho idigh ologi ma Erodi na ogbo ya isor da ode bho ka itei esi ola Erodi agba anigha ma ogbara onyani bho maa, "Puru ami ma abar na abar ola na ebhir anwa ma otei, sa ami ta anigha nyam."

²³ Sa ina adian izo aguan anigha ina maa "Kabar kabar ola anwa ipuru, ami ta anigha nyam, aro ku ma atugian irileghom dami eka."

²⁴ Sa onyani bho adua agi ka apuran onweni doyo maa, "Ami ipuru ma ere?" Sa onweni doyo aworan maa, "Emu ta Azon owurmamum bho."

²⁵ Sa onyani bho anugian ka agba anigha ma Olilema bho maa, "Ami na abhorogh anwa ma onigha ami ma isen epa ma emu ta Azon owurmamum bho da ekpa imobh"

²⁶ Sa Erodi akpon igbirigbir ozu doyo ma ibom, kukum eka ina na one do ma ogineni oyo da ebula rizo ya ina adian da amisigh ebula ogbo ya isor da ode bho.

²⁷ Ebula okua sa ina aruom epa ma odi oni wa na akponom ina bho ma ogi da otu ikoli bho ka osobh emu ta Azon. Sa oni bho agi ka asobh emu ta Azon,

²⁸ sa ina alogh emu ta Azon da ekpa imobh bho abhin aruom onyani bho, sa onyani bho abhin agiom onweni doyo.

²⁹ Igiel bho ogbo atughan ta Azon imughon abar bho, sa awa iru ra ibhin eputa ozu bho igi ka idi.

*Azizos anigha ma edian
diobh na iwal onir na ogbo ewala oni
(Amatiu 14:13-21; Aluk 9:10-17; Azon 6:1-14)*

³⁰ Sa ogbo ogir bho imula iru da Azizos ra igba inigha ina ma ebla idiar ya awa igir bho na ebla aguo awa ubhin itughumeni bho.

³¹ Sa aro ma ola adizo anwunom idi na eru, idi na egi, ma ola Azizos na ogbo atughan doyo otei do bebina etitigha obhel ola ode abar. Ebula okua, sa ina agba anigha awa maa, "Itue oten ogi ma esi ola iyar kukum ta oro, boka inyin osira ma epobh ekudi obhel."

³² Sa awa idigh da oghugh iten igi ma esi ola awa kukum ta ero.

³³ Yaa, adizo anwunom ebigh igiel bho awa na edua bho sa iwal iloghom esi bho awa na egi bho. Sa adizo anwunom da ebla rema bho, ikpo ma eghil iwol ya awel ka idia imisi ma esi bho.

³⁴ Igiel bho awa isul bho, sa Azizos apel abhun, abigh obom ologh anwunom, sa igbirigbir anwunom bho idighi ina, ezin bho awa iguban ronana ya oni okponom oto. Ebula okua sa ina abhin obhel atughumeni awa ma adizo idiar.

³⁵ Igiel bho adio na atei adule bho, sa ogbo atughan doyo igi ka itei ina igba maa, "Onon esi ola odi kukunum, yaa obhel bho na aten.

³⁶ Ruome ma anwunom bho eten egi da esala arisi na da rema ya ituan bho, boka awa ebhorogh abar egbo ede."

³⁷ Sa Azizos aworan awa maa, "Inyin na aguo inigha awa ma abar ede." Sa awa ipuran ina maa, "Okua bha iyar obhin ikpoki ya ta elei aguo ogbo ewala (200) adinari ogi ka ogbo ma aberedi onigha awa ma ode kere?"

³⁸ Sa Azizos apuran awa maa, "Inyin unwuna ma ini ikpokpogh aberedi? Igie ka ekpon." Sa

awa igi ka ikpon sa iru ra iworan maa, "Iyar unwuna ogbo ikpokpogh aberedi na iwal ikpo ina."

³⁹ Sa Azizos aruom ogbo atughan doyo ma egba enigha ma anwunom bho ma oro adilade da ighogho bho ma ebu ebu.

⁴⁰ Sa awa iro ma adilade da rebu iwal ewala na adusubh (100) na erubal na diobh (50) oni.

⁴¹ Sa ina abhin ogbo ikpokpogh aberedi bho na iwal ikpo ina bho, sa abeka akpon da otenainy atutumeni ma edian bho. Sa ina apuinyogh ikpokpogh aberedi bho na ina bho anigha ma ogbo atughan doyo ma orugi onigha konikoni.

⁴² Sa ebla awa ide ileghan,

⁴³ sa ogbo atughan bho ikokodi ma ipereper aberedi na ina ya isugho bho, sa imuzo ma diobh na iwal (12) arukpuom.

⁴⁴ Onu ilobhiri anwunom ya ide ani ma edian bho, ilei diobh na iwal onir na ogbo ewala (5,000).

Azizos arile da anyu amum

(Amatiu 14:22-33; Azon 6:15-21)

⁴⁵ Otuonom ise, sa Azizos anugi ma ogbo atughan doyo ma odigh da oghugh odia obetina ogi da Abetsaida da akubo obhiyy eko bho, yaa ina ta aro aruom ologh anwunom bho ma oyeleghu.

⁴⁶ Igiel bho anwunom bho na eyeleghu bho, sa ina asin igu ka adigh asiseiny.

⁴⁷ Da adule adama obha, ma igiel ola oghugh bho na amisi da esadio obhiyy eko bho, bha Azizos kukum odidia da egbolom.

⁴⁸ Sa ina abigh ka ogbo atughan doyo na egbaghala ma idom, ezin bho awa izoghu na

edama ma okukugh bho. Da ameghele, sa Azizos arile da anyu amum agi ka atej awa, sa aru ra orile oten.

⁴⁹ Yaa, igiel bho awa ibigh ka ina na arile da anyu amum bho, sa awa iruruan maa awa na ebigh eguade, sa awa ikpogion izul imulughu.

⁵⁰ Arugugu isibh konikoni ma igiel bho awa ibigh ina bho. Sa Azizos anur agba anigha awa maa, "Ikpomeni ma rologi dinyin! Ami-o! Oni ko oghil arugugu!"

⁵¹ Sa ina apel adigh da oghugh wa awa odi bho, sa okukugh bho akugh akunugiom. Sa idigh ilologian ma ogbo atughan bho ma ibom,

⁵² ezin bho awa ta orue do ma obhin ogir ilologian wa ina abuyumeni ma aberedi bho, omughonyan emi alimon ya ina anwuna bho.

*Azizos akoko ma ogbo asunwer da Agenesaret
(Amatiu 14:34-36)*

⁵³ Inyen iten, sa Azizos na ogbo atughan doyo ibei ka isul da akubo, da Agenesaret.

⁵⁴ Igiel bho awa ipel ibhun da egbolom bho, sa anwunom ilelegi epa ma Azizos.

⁵⁵ Sa anwunom bho ighil igir ebila ebhugh bho ka igba inigha ma ipan ogbo. Sa anwunom irodi da rakporokporo ma ogbo ya na enwereghu ka itei ina kesikesi ola ina amisi.

⁵⁶ Kesikesi ola Azizos amisi, adigh ogbara ema, bodo da obom ema, bodo da resala arisi, anwunom ibhin ogbo asunwer egi ka etei ina da regbolom abua, ma ina ma okoko. Sa awa ilegh ina ma omara aguo ola ogbo asunwer bho ta

ekulan bebina akapa anyu doyo, da esi bho ulabh
bho. Sa ebla ogbo ya ikulan ina bho idum.

7

Atughumeni Itotogi Ikei bho (Amatiu 15:1-9)

¹ Sa Rafarisi bho na idi itughumeni ma oloko
bho idua da Azeruselem iru ra ikokodian sa itei
ina.

² Sa awa ibigh ma, idi ogbo atughan doyo ibhin
aruguo ya obabala do na ede ma edian, okua bha
awa ititila do ma aruguo kisa na ede.

³ Yaa, Rafarisi bho na ebla ogbo Azu bho
ideghan do ma edian kugba ma awa imar do
etitila ma aruguo dawa. Awa na esibhom itotogi
ibom rowede dawa.

⁴ Ka awa idua da esi abua iru, ka awa otitila do
ma aruguo ma aguo awa na egirghan bho, awa
ide do ma edian. Sa esibhom ipan adizo idiar iya
awa itughan da itotogi bho, iya iro ma aguo: otitol
rokpako amum, oloko amum, rasugh ekolghol
amum.

⁵ Sa Rafarisi bho na ogbo atughumeni oloko
bho ipuran ina maa, "Ezin kere ma ola ogbo
atughan doynom otuonom do ma itotogi ibom
rowede bho, sa na ebhin aruguo ya obabala do
na ede ma edian?"

⁶ Sa ina aworan awa maa, "Azaya awa gai
agboloma inyin, ma inyin ribhelebel, ma aguo
uge uguri bho maa,

" 'Anwunom inyen na ebhin arunu dawa na edoni
ami,
yaa rologi dawa esigima ami.

7 Awa na ekol ami ma obhobho ikpo,
sa na etughumeni ma atughumeni iya
onyiomoroni.*

8 Inyin ubhin do ma oloko ta Aziba otuom abar, sa
inyin na otuonom ku ma itotogi ta onyiomoroni.”

9 Sa ina abaram agba maa, “Inyin omar
ologhom aguo oguri roloko ta Aziba da aka, boka
inyin omutiom ita inyin.

10 Amozizi agba maa, izuruna ma eghei enigha
ma onweni na owede dinyin, sa oni ola afugh
ikarabh agboloma ma onweni bodo owede doyo
bha ogigh.

11 Yaa inyin na ogba maa, kugba ma oni afugh
anigha ma oweni bodo owede doyo maa, ‘Kere
kere eneghe ola inyin ka utei da aguo dami ma
eneghe etutu ola Aziba,’

12 inyin umara mu ma awa egir abar enigha ma
onweni bodo owede dawa.

13 Inyin na orughom ikpo afugh ta Aziba
wokuma alimon bo, ma ola inyin na obhin itotogi
dinyin na onigha ma anwiiny oguman bho, sa
inyin na ogir adizo idiar iya iguban okua.”

Okpo ya na epie ma oni
(Amatiu 15:10-20)

14 Sa amula akokodi ma ologh anwunom bho
agba anigha awa maa, “Imare ma enagha ami,
kere kere oni, maa emughonyan.

15 Abar ola na adua da etire na adigh da ozu
onyiomoroni do na apie ma oni, kpelemen bha
iya na edua da oni na emite bho na epie ma oni.

* 7:7 7:7 Azaya 29:13

16 Oni ola anwuna ma ato, amar amughon o!"†

17 Sa igiel bho ina adua da ologh anwunom bho ka adigh da otu bho, sa ogbo atughan doyo ipuran ina igboloma ma asidogh bho.

18 Sa ina aworan awa maa, "Inyin umughonyan do nyen kere? Imughonyane maa, kabar kabar ola na adua da etire na adigh da ozu oni do, ma ola ta arue apie ma oni?"

19 Ezin bho na odigh do da ekpo ologi bho, yaa da okurogh, sa na aten atin na amite na adua." (Okua bha, Azizos agba asoroni maa, ebla edian ehabala.)

20 Sa agba aloghom maa: "Abar wa na adua da oni na amite bho, bha wa na apie ma oni bho.

21 Ezin bho na adua da ologi bho, da ekpo ologi oni bho na emite: ikarabh iruruan, arigi, abigh, ogigh oni,

22 ode ema da ilom, okuku, igurumian ologi, igelemeni, ipesi, agbokian, ogba oni opie, irema (obhuneni, obughumeni ozu), ema (esusula).

23 Ebla ikarabh inyen na edua da ologi na emite sa na apie ma oni."

*Imara Ologi Ani ola oro do ma ola Azu
(Amatiu 15:21-28)*

24 Azizos adua ma ise agi da ebhugh Ataya sa adigh da otu yaa ina na obhoroghan do ma oni aloghom, yaa ina na orue do ma owogina.

25 Kpelemen, ani ola okarabh emugh anyegi ma onyani bho amughon bho, sa aru ra amel aguran da asike doyo.

† 7:16 7:16 Idi igbainy adire bho ilogh isen iya uge da 4:23.

26 Anì bho_ olà Azu_ dọ, yaa_ olà Afonisia_ da_ ebhugh_ Asiria, sa_ alegh_ Azizos_ ma_ oze_ okarabh_ emugh_ bho_ osighe_ da_ ozu_ onyani_ doyo.

27 Sa_ Azizos_ aworan_ ina_ maa, “Anwiiny_ bho_ edia_ ede_ eleghan, na_ osoran_ dọ_ ma_ obhin_ edian_ anwiiny_ bho_ orobhodi_ onigha_ asibogho.”

28 Sa_ anì bho_ aworan_ ina_ maa, “Wanwuna, asibogho_ ya_ na_ ero_ da_ ekpukpu_ akpata_ ode_ bho_ eka_ na_ ede_ ma_ ipereper_ ya_ na_ edua_ da_ anwiiny_ bho_ na_ emeleghu_ bho.”

29 Sa_ ina_ agba_ anigha_ ma_ anì bho_ maa, “Da_ ebula_ aworan_ doyum, gie, okarabh_ emugh_ bho_ na_ amite_ da_ ozu_ onyani_ doyum.”

30 Sa_ ina_ agi_ da_ otu_ doyo_ ka_ abigh_ ka_ onyani_ bho_ na_ amanaghan_ da_ emana, sa_ abigh_ nyen_ ma_ okarabh_ emugh_ bho_ na_ amite_ da_ ozu_ onyani_ bho.

Azizos_ akoko_ ma_ obaghabagh_ emua_ oni

31 Sa_ Azizos_ amula_ adua_ da_ eghighira_ Ataya_ agi_ da_ agba_ Asidon_ da_ abadi_ Agalili_ wa_ atuan_ Ebhugh_ Adiobh_ Rema_ bho.

32 Sa_ idi_ anwunom_ ibhin_ obaghabagh_ oni_ olà_ orue_ dọ_ ma_ omar_ ofugh_ afugh_ iru_ ra_ itei_ ina, ilegh_ aguo_ olà_ ina_ ta_ agbam_ aguo_ doyo.

33 Sa_ Azizos_ abhin_ ina_ da_ ologh_ anwunom_ bho_ aten_ da_ aka, sa_ azol_ asunu_ aruguo_ doyo_ da_ rato_ oni_ bho, sa_ asir_ ighor_ da_ adunu_ aguo_ abhin_ akulan_ anem_ oni_ bho.

34 Sa_ Azizos_ abeka_ akpon_ da_ otenainy_ afioghu, sa_ afugh_ maa, “Efata!” ‡ (amara_ maa, “Guruna!”)

‡ 7:34 7:34 Efata: Ekpo_ afugh_ onon_ bha_ onu_ Aramaik, onu_ ema_ olà_ anwunom_ Apalestain_ da_ amum_ ta_ Azizos.

³⁵ Sa rato oni bho iguruna epa, sa abar wa na asibhom anem doyo akotina, sa ina afugh abar geregere.

³⁶ Sa Azizos aghaghana ma anwunom bho maa, awa ogba do ma iya imite bho esasaragi, yaa aguo ina na abhin aghaghana awa bho, bha aguo awa ibhin igba isasaragi.

³⁷ Sa adigh ilologian anwunom. Sa awa igba maa, "Ina na amar agir ebila idiar. Remua bho na efugh afugh, sa ibaghabagh bho na emughon abar."

8

*Azizos anigha ma diobh onir anwunom edian
(Amatiu 15:32-39)*

¹ Da obhel obha, obom ologh anwunom emula ekokodian na ina, ma ola abar ola awa ta ede na oro do, sa ina abhelegi ma ogbo atughan bho agba anigha awa maa,

² "Igbirigbir anwunom bho na edighi ami, ezin bho awa na ero na ami isar adama, sa unwuna do ma abar ola awa ta ede.

³ Kugba ma ami aruom awa ma oyel okoi, bha idi ta efumu da eten bho. Idi awa idua ma esi egbeiny eru."

⁴ Sa ogbo atughan doyo iworan ina maa, "Iyar ta orue otei edian da aken, da esi ola kukunum okonon, ma ola ta elei awa ma ode?"

⁵ Sa ina apuran awa maa, "Inyin unwuna ma ini ikpokpogh aberedi?"

Sa awa iworan maa, "Oduai."

⁶ Sa ina aruom ologh anwunom bho ma ero ma adilade da ade, sa ina abhin odual ikpogh abredi

bho, sa anigha ma alisebh Aziba, sa apupugion anigha ma ogbo atughan bho ma orugi, sa awa irugi inigha ma ologh anwunom bho.

⁷ Onyikikara igbara ina ero, sa ina atutumeni aruom awa nyen orugi.

⁸ Sa awa ide, sa ide ileghan. Ogbo atughan bho ikpokpo ma ipereper isughian bho, bha ilei odual arukpuom.

⁹ Anwunom bho ilei aguo diobh onir (4,000) oni*, sa ina aruom awa ma otan oyel.

¹⁰ Sa ina adigh da oghugh na ogbo atughan doyo, sa igi da ebhugh Adalmanuta†.

Rafarisi bho ipuru ma Elegh
(Amatiu 16:1-4)

¹¹ Sa Rafarisi bho iru sa ike ma okuanan oyo. Da aguo ola oda oyo okpon, sa awa ipuru ma ina aleriom elegh ola adua da otainy aru.

¹² Sa ina afioghu ma ibom da emugh apuran maa, “Ezin ka ere ma ola amum onon na epuru ma elegh bho? Yagiagai, ami na agba na anigha inyin maa elegh ola ta onigha ma amum onon bo.”

¹³ Sa ina aweleman awa adua ka adigh da oghugh abei da agba uwedi.

Ayist Rafarisi bho na Erod
(Amatiu 16:5-12)

* **8:9 8:9** Obhin otughan odi nyen. Amat 15:32-39. Diobh onir (4,000) bho bha ilobhiri kukum, Amaki na ogba do ma isen amutiom. † **8:10 8:10** Obhin otughan Ta omar do ologhom agai esi wa Adalmanuta odi bho, iya odi ma esi ola atuan Abadi Agalili.

14 Awa iweletan obhin edian, asigimeni ma onin ekpokpogh aberedi ola awa inwuna da oghugh bho.

15 Sa Azizos akikiom awa agba maa, "Ilelegi, ma ekpona ma ayist ta Rafarisi bho na ayist ta Erod."

16 Sa awa idigh iberegian maa, "Aguo iyar onwuna do ma edian bho."

17 Yaa, Azizos amughonyan, sa apuran awa maa, "Ezin ka ere ma ola inyin na oberegian ogboloma ma aguo onwuna do ma edian bho? Isen eka bha inyin ta obigh do omughonyan kere? Rologi dinyin ta okperina do kere?"

18 Ikpo aridien odi inyin, yaa inyin urue do ma obigh abar kere? Rato odi inyin, yaa inyin urue do ma omughon abar kere? Inyin urue do ma oruruan kere?

19 Obhel bho ami ipuinyogh ogbo ikpokpogh aberedi inigha ma diobh na iwal onir na ogbo ewala (5,000) onu anwunom bho, ka ini arukpuom ipereper isughian ya inyin ukpokpo?"

Sa awa iworan ma, "Diobh na iwal."

20 "Obhel bho ami ibhin odual ikoko ma diobh onir bho, ka inyin ukpokpo ma ini arukpuom ipereper isughian?"

Sa awa iworan maa, "Odual."

21 Sa ina apuran awa maa, "Inyin ta omughonyan do nyen, kere?"

Azizos akoko ma Oni ikpom aridien da Abetsaida

22 Sa awa iten igi da Abetsaida. Sa idi anwunom ibhin oni ikpom aridien iru ra ilegh ina ma okulan oni bho.

23 Sa ina asibh oni bho da aguo arileghom adua da ema bho, asir ighor da aridien oni bho, abhin aruguo doyo apuom aridien oni bho, sa apuran ina maa, **“Anwa na abigh abar kere?”**

24 Sa ina abeka akpon da anyu, sa aworan maa, “Ami na abigh anwunom aguo iriren iya na erile.”

25 Sa Azizos aputa abhin aruguo doyo apuom aridien oni bho. Sa oni bho akimigi akpon, sa aridien bho imula ibhon, sa amar abigh ebla idiar geregere.

26 Sa Azizos aruom ina maa, ina ayel da otu doyo, sa aghaghana ina maa, **“Ko odigh mu da ema bho.”**

Aputa agba ma Azizos amutiom

(Amatiu 16:18-21)

27 Sa Azizos na ogbo atughan doyo idua igi da rema Asizeria Afilipai bho. Aguo awa na egi bho sa ina apuran ogbo atughan doyo maa, **“Anwunom na egba ma ami ka akere adien oni?”**

28 Sa awa igba inigha ina maa, “Azon owur-mamum bho; ipan maa, Ilaiza; yaa idi na egba maa, odi owil bho.”

29 Sa ina apuran awa maa, **“Yaa inyin na ogba ma ami ka akere adien oni?”**

Sa Aputa agba amutiom maa, “Anwa Akraist.”

30 Sa Azizos aghaghana awa maa, awa obhin do ma iya igboloma ina egba enigha ma oni.

Azizos awa agboloma ma Omugh doyo

(Amatiu 16:21-28; Aluk 9:22-27)

31 Sa Azizos ake ma otughumeni awa ma aguo akpe ma Onyi ta Oni ma ogbika da adizo idiar, sa ikei bho na arumu rokur bho, na itughumeni ma

oloko bho ta eghel ina, sa ta egigh ina, sa ka isar adama na eten, sa ina ta abetina.

³² Sa aguo ina na agba ma inyen na asisigheni bho, sa Aputa abhin ina ma onu maa, ina ofugh do ma okua.

³³ Sa ina atibara akpon ogbo atughan doyo, sa aworan Aputa ababagina maa, “Eru bho, tene da aman dami! Ezin bho anwa na obhin do ma idiar ta Aziba atuom abar, yaa iya igboloma ma onyiomoroni.”

Eten Emigirenian Oriren bho

³⁴ Sa ina akokodi ma ologh anwunom bho na ogbo atughan doyo agba anigha awa maa: “Oni ola na ebhir otuonon ami ta akua ma ozu doyo aman, sa ta abeton emigirenian oriren doyo atuonon ami.

³⁵ Oni wa atoma ma okighom aghudum emaranwunom doyo bho, ta arobh aghudum doyo, yaa oni wa amara ma orobh aghudum emaranwunom doyo da ebula ami na ebula asugbagba bho, ta atei aghudum kidudul.

³⁶ Asuo bho ka ere, ka oni atei ebila emaranwunom onon, sa arobh aghudum doyo?

³⁷ Ere ta alei oni ma obhin onwegian aghudum doyo?

³⁸ Oni ola adin ami na atughumeni dami adigh arighel da amum onon wa odumom da ma Aziba bho, na erugh ikarabh adol bho, Onyi ta Oni eka ta adin ina adigh arighel ma obhel itileduom etutu bho ta edigh na ina eru da isosorogian ta Owede bho.”

9

¹ Sa Azizos agba anigha awa maa, “Yagiagai, ami na agba na anigha inyin maa idi inyin ya imara ma isen bho ko omugh do tutun awa ta ebigh ka irileghom ta Aziba na aru na alimon.”

*Ozu isosorogian ta Azizos
(Amatiu 17:1-13; Aluk 9:28-36)*

² Odin adama iten, sa Azizos abhin Apita, na Azemsi na Azon asin igu ola agi ma anyu, da esi ola awa kukum iro. Ise sa ozu doyo anwegian da amisigh dawa.

³ Sa ibura doyo ibal, imu, isosorogian ka itei esi ola bebina oni ola odi da ade onon ola ta arue ababalamen ma okua bo.

⁴ Sa Ilaiza na Amozizi imite ma ise ra idigh na Azizos iberegian.

⁵ Sa Apita afugh anigha ma Azizos maa, “Wanwuna, aguo abhon iyar oro isen! Dighi iyar ogim isar arutu akpuru: odi ta aro ma ola oyom, odi ta aro ma ola Amozizi, sa odi ta aro ma ola Ilaiza.”

⁶ (Ezin bho arugugu isibh awa ka etei esi ola Apita ologhom do ma abar ola ofugh).

⁷ Sa obughubugh akpegiom awa. Sa okoroko asi da obughubugh bho maa, “Onon Onyi etulan dami. Inagha ina!”

⁸ Da awai, sa awa ibigh ka Azizos kukum odi ma ise.

⁹ Aguo awa na esor da anyu igu bho, sa Azizos aghaghana awa maa, awa ogba do ma iya awa ibigh bho enigha bebina oni, aten ka Onyi ta Oni na abetina da omugh.

¹⁰ Sa awa ikighom abar bho da rologi dawa, sa awa iguri iberegian igboloma ma abar wa "Obetina da omugh" amara bho.

¹¹ Sa awa ipuran ina maa, "Ere wa itughumeni ma oloko bho na egba ma Ilaiza ta adia aru bho?"

¹² Sa ina aworan maa, "Yagiagai, Ilaiza ta adia aru, ra aselegi ma ebla idiar. Ere wa uge maa Onyi ta Oni ta agbika ma ibom sa ta oghel bho?"

¹³ Yaa, ami na agba na anigha inyin maa; Ilaiza aru, sa awa ikpon abar abar igir igboloma ina ma aguo Adire Etutu bho agba ma ta emutuma ina bho."

Azizos aze ma okarabh emugh asighe da ozu odi ogbara onyi

(Amatiu 17:14-20; Aluk 9:37-43)

¹⁴ Sa awa iru da ogbo atughan iyedi, sa ibigh obom ologh anwunom ya na eko awa ikiton, ya ogbo atughumeni oloko bho na ekuanan awa.

¹⁵ Ise, sa ebla ologh anwunom bho ibigh ina sa idigh awa ma ilologian ma obigh oyo, sa ikpo ma eghil ka ibheleguma ina.

¹⁶ Sa Azizos apuran ologh bho maa, "Inyin na okuanan awa ma ere?"

¹⁷ Sa oni ola odi da ologh bho agba maa, "Oni atughumeni, ami ibhin onyi dami ola emugh emua na anyoghogh aru doyom.

¹⁸ Ka emugh bho apuom ina, sa na agurom ina, sa ina na afuko da onu, na aghir ibubura, sa ebla ozu bho na akparian. Sa ami iruom ogbo atughan doyom ma oze osighe, yaa irue do."

¹⁹ Sa Azizos aworan afugh maa, "Sei! Amum ologi imara oto! Ami ta aro na inyin abia eka,

kisa inyin ta omara? Ami ta ane ma adol ologi imara oto dinyin abia eka? Ibhine ma onyi bho ma eru.”

²⁰ Sa awa ibhin ina igi. Aguo okarabh emugh bho abigh Azizos bho, sa agurom epa ma onyi bho da ade sa onyi bho asasalaghu, akikila, afuko ma ighor.

²¹ Sa Azizos apuran owede onyi bho maa, “**Abar onon ka ake ma akere obhel odighi oyo?**” Sa owede bho aworan maa, “Ake da igbara doyo.

²² Na arobh ghan ina na alogh da anya na da amum ma aguo ola ogigh oyo. Okua eka, kugba maa anwa ta arue agir abar agboloma, bha kpone iyar igbirigbir ma alogh aguo ma anigha iyar.”

²³ Sa Azizos afugh anigha ina maa, “**Anwa itun ere na apuran ka ‘anwa ta arue?’** Kugba maa anwa anwuna ma ologi imara, kabar kabar ta arue amite.”

²⁴ Sa owede onyi bho aworan maa, “Ami adumom; ologi imara dami olei da eka, bhele ami!”

²⁵ Azizos ra abigh maa, ologh anwunom na eghil na eru bho, sa ina ababagina ma okarabh emugh bho afugh maa, “**Anwa emugh emua na abagh, ami na amulughuom anwa, dua da ozu onyi bho, ka onyegi mu ina.**”

²⁶ Sa emugh bho amulughu, sa alogh emi anuoghom ina ma osisilaghu, sa amite adua. Sa onyi bho aro woma na amugh, ma ola adizo anwunom iruruan ma ina na amugh.

²⁷ Yaa, Azizos asibh ina da aguo abeton, sa amara.

²⁸ Igiel bho Azizos na adigh da otu bho, sa ogbo atughan doyo ipuran ina da ewogina maa, "Ere wa iyar orue do ma oze okarabh emugh bho osighe bho?"

²⁹ Sa Azizos agba anigha awa maa, "Ola okonon ka odua do, aten asiseiny."

Azizos amula awa agboloma ma Omugh doyo (Amatiu 17:22,23; Aluk 9:43-45)

³⁰ Azizos adua ma ise agi ma esi ola ina obhoroghan do ma oni aloghom. Ina awol da Agalili,

³¹ ezin bho ina na atughumeni ma ogbo atughan doyo ma abar. Sa agba anigha awa maa, "Ta owol Onyi ta Oni onigha ma ogbo ito ma aguo ola ta egigh, sa ta egigh ina. Sa da abin isar adama sa ta abetina."

³² Awa imughonyan do ma iwowa bho, yaa ighil opuran oyo.

³³ Awa ka itei da Akapaniom, sa idigh da otu. Sa Azizos apuran awa maa, "Inyin uberegian ere da eten bho?"

³⁴ Yaa, awa iro bubom, ezin bho awa ikuanan igboloma ma oni wa abugh apu da ologh dawa bho.

³⁵ Sa ina aro ma adilade, sa abhelegi ma adiobh na iwal bho afugh anigha awa maa, "Kugba ma oni na abhorogh oro opur, bha ina adia aro ma wa oguman na aguo obaramotu ta ebila anwunom."

³⁶ Sa Azizos abhin ogbara onyi amarameni da esadio dawa, sa asibh aguo bho afugh anigha awa maa,

³⁷ "Oni ola atun adien dami ada ma odi da igbara anwiiny inyen abhin, bha ada ami abhin."

Oni ola ada ami abhin, bha na oda do ka ami abhin, yaa oni wa aruom ami bho.”

Oni ola owian do iyar bha odi na iyar
(Aluk 9:49,50)

³⁸ Azon agba anigha ma Azizos maa, “Oni atughumeni, iyar ubigh ka oni na abhin adien do yom na aze ma aruru, sa iyar ukigima ina, ezin bho ina bo ani do da ologh diyar.”

³⁹ Yaa, Azizos agba maa, “Oni ko okigima ina, ezin bho oni ola abhin adien dami agir ilologian ko onur do epa afugh ikarabh agboloma ami.

⁴⁰ Oni ola owian do iyar bha odi na iyar.

⁴¹ Yagiagai, ami na agba na anigha inyin maa, oni ola atun adien ta Akraist anigha inyin okpako amun ko owele do ma otei amukpe doyo.”

Adagian ya ogir ikarabh

⁴² Oghorogiom ogbeoma da orum oni orobh oni bho da abadi, ta abhon apu ma alukpe ta oni ola adighi ma odi ogbara onyi ola amara ami, ma omel odigh da ikarabh.

⁴³⁻⁴⁴ Kugba ma aguo do yom na adighi nyam omel odua da Aziba, sobhe ma asighe. Anwa ma obhin egha ka odigh da aghudum kidudul abhon apu ma obhin iwal aruguo ogi ka odigh da ebanya, wa ka odim do bho.*

⁴⁵⁻⁴⁶ Kugba ma awel do yom na adighi nyam omel odua da Aziba, sobhe ma asighe. Anwa ma oro ukula odigh da aghudum kidudul abhon apu

* **9:43-44 9:43-44** Idi ipur radire bho iloghom ma 44: esi wa, “Igbukuma ya na ede ma aruzu dawa bho ko omugh do, sa anya bho odim do bho.” Kpone da 48

ma onwuna iwal asike, sa ta orobh anwa ologh da ebanya.†

⁴⁷ Kugba ma ekpo adien doyom na adighi nyam omel odua da Aziba, poko ma asighe. Anwa ma obhin onin ekpo adien odigh da irileghom ta Aziba abhon apu ma owuna iwal aridien, sa ta orobh anwa ologh da ebanya,

⁴⁸ “Esi wa igbukuma ya na ede ma aruzu dawa bho ko omugh do, sa anya bho odim do bho.” ‡

⁴⁹ Ta obhin anya osa koni koni omemeni, ma aguo na obhin ubon na omemeni ma edian bho.

⁵⁰ “Ubon obebi abar, yaa, kugba ma ubon bho na arobh alisibh doyo, ka ubon bho ta edighi eka emula esibh? Inwuna ma alisibh ta ubon da aruzu dinyin, ya ekima aro da esadio dinyin.”

10

*Atughumeni iya igboloma ma Ogbogina Ilom
(Amatiu 19:1-12)*

¹ Sa Azizos adua ma ise agi da ebhugh Azudia, sa abei da akubo Azodan. Sa ologh anwunom ipita iko ina ikiton, sa aputa atughumeni awa ma aguo ina na agir ghan bho.

² Sa Rafarisi bho iru ma oda oyo okpon, sa ipuran ina maa, “Owolom ta arue asoroni ma ani doyo kere?”

³ Sa ina aworan awa maa, “Amozizi agba eka anigha inyin, agboloma ma ogbogina ilom?”

† 9:45-46 9:45-46 Idi radire bho iloghom ma 46: esi wa “Igbukuma ya na ede ma aruzu dawa bho ko omugh do, sa anya bho odim do bho.” Kpone da ogbur 48. ‡ 9:48 9:48 Azaya 66:24 9:48 9:48 Azaya 66:24

⁴ Sa awa iworan maa, “Amozizi amara maa onigha ma adire ogbogina ilom, obhin osoroni ani.”

⁵ Yaa, Azizos agba anigha awa maa, “Amozizi adin abagh emu dinyin age ma oloko obha anigha inyin.

⁶ Yaa, da opur obeton bho, Aziba alem awa ma ‘oya na olobhiri.’*

⁷ ‘Ebula okua, olobhiri oni ta awele ma oweni na owede doyo, sa ta agi ka abaraguma ma ani doyo,

⁸ sa iwal awa ta eten onin ozu.’ Okua bha awa bomu iwal, kpelemeri awa na eten onin ozu.

⁹ Okua adighi beleni, abar wa Aziba na atulom bho, onyiomoroni obagion do.”

¹⁰ Igiel bha awa imula igi da otu bho, sa ogbo atughan bho ipuran ina igboloma ma abar onon.

¹¹ Sa ina agba anigha awa maa, “Oni ola asoroni ma ani doyo sa abhin opan, bha asor oloko ode ema agboloma ma ani bho.

¹² Ani ola agbogina ma owolom doyo sa awal opan, asor oloko ode ema.”

*Azizos atutumeni ma Igbara anwiiny
(Amatiu 19:13-15; Aluk 18:15-17)*

¹³ Anwunom ibhin igbara anwiiny dawa eru da Azizos aguo ola ina ta akulan awa, yaa ogbo atughan doyo ibabagina ikigima awa.

¹⁴ Azizos abigh okua bho, sa agam anigha ma ogbo atughan doyo, sa agba anigha awa maa, “Imara igbara anwiiny bho eru dami, yaa ka okigima awa, ezin bho irileghom ta Aziba aro

* 10:6 10:6 Obet 1:27

anigha ma anwunom ya odi ma aguo igbara anwiiny.

¹⁵ Yagiagai, ami na agba na anigha inyin, oni ola oda do ma irileghom ta Aziba abhin aguo ogbara onyi ko odigh do da ologi.”

¹⁶ Sa abolan ogbara onyi, ogbara onyi ise, agbam aguo atutumeni.

Olila Oni bho

(Amatiu 19:16-30; Aluk 18:18-30)

¹⁷ Sa Azizos abetina ma erile, sa odi oni akpo ma eghil ka akpudian ina apuran maa, “Obebi oni atughumeni, ere ma abar wa ami ta adighi ma ola ami ta atei aghudum ekunuguma oto?”

¹⁸ Sa Azizos aworan maa, “Anwa na atun ere na abhelegi ami ma obebi oni? Oni ola aro ma obebi bo, aten Aziba.

¹⁹ Anwa aloghom roloko bho: ‘Ko ogigh oni, ko ode ma ema, ko obigh abigh, ko ogba ma onyoba igunugha, ko oniniom oni, zuruna ma eghoi anigha ma onweni na owede doyoum.’†”

²⁰ Sa ina agba maa, “Oni Atughumeni, ami na akoko ma roloko inyen keka da igbara dami.”

²¹ Sa Azizos abhin obhel akpon ina, sa abara ina, sa agba anigha ina maa, “Onin abar asugho, gie ka awol ebla idiar ya anwa inwuna bho ma anigha ma ronyigoiny bho, sa anwa ta atei elila da otainy, ma aru ra atunom ami.”

²² Sa oni bho azum da ebula aworan bho, sa aten adua, ezin bho ina agbo ma ibom elila.

† 10:19 10:19 Edua 20:12-16; Oloko 5:16-20

23 Sa Azizos akpon ogbo atughan doyo agir sa agba maa, “Aguo akpar arulala ma odigh da irileghom ta Aziba!”

24 Sa ogbo atughan bho ibaghagha da ebula atughumeni doyo. Yaa Azizos amula aloghom maa, “Anwiiny dami, amar akpar odigh da irileghom ta Aziba!”

25 Abur enam adol owol da oyol anuga oten apu ma olila ma odigh da irileghom ta Aziba.”

26 Sa awa imula ibogina ma ogbam, sa odi na apuran odi maa, “Okua ka anyen ta arue aten?”

27 Sa Azizos abhin obhel akpon awa aworan maa, “Da onyiomoroni bha na orue do amite, yaa da Aziba do, da Aziba kabar kabar ta arue amite.”

28 Sa Aputa agba maa, “Kpone! Iyar na oweleman kabar kabar na otuonon anwa!”

29 Sa Azizos aworan maa, “Yagiagai ami na agba na anigha inyin maa, oni ola aweleman eghun otu, bodo arumor, bodo arumarani, bodo onweni, bodo owede, bodo anwiiny, bodo odighi, da ebula ami na asugbagba bho,

30 ola ko otei do ma iwal ewala na adusubh igiel ma isen da obhel onon bo: adigh eghun otu, arumor, arumarani, onweni, anwiiny, ade odighi na anwunom oponoma ogbikimeni oyo nyen, na aghudum kidudul da amum wa na aru bho,

31 Yaa, adizo ogbo ya odi da edia ta eten da aman, sa ogbo ya odi da aman bho ta eten da edia.”

*Oleghemeni isar igiel
Azizos awa agboloma ma omugh doyo
(Amatiu 20:17-19; Aluk 18:31-34)*

³² Da obhel bho awa na eten na egi da Azeruselem bho, Azizos aro da edia da awa. Sa ekpoyogh ologi na arugugu isibh ogbo ya na etuonom bho. Sa ina aputa abhin diobh na iwal bho aten da aka, sa ake ma ogba idiar ya na eru ra omutuma oyo bho onigha awa,

³³ maa, "Inagha o! Iyar na ogi da Azeruselem, sa ta owol Onyi ta Oni onigha ma ogbo arumu rokur bho na itughumeni ma oloko bho, sa ta esobh ase omugh ebhumeni ina. Ta ebeton ina ologh da aguo ibhebbian bho,

³⁴ sa ta ekiri ina, sa ta emurughom ina ma ighor, sa ta egurogh ina, sa ta egigh ina, abin isar adama bho sa ta abetina da omugh!"

*Ipuru ta Azemsi na Azon
(Amatiu 20:20-28)*

³⁵ Sa Azemsi na Azon, anwiiny ta Azebidi iru da oyo ra ifugh inigha ina maa, "Oni atughumeni, iyar na obhorogh aguo ola anwa ta agir anigha iyar kabar kabar ola iyar upuru nyam."

³⁶ Sa ina aworan maa, "Ere ma abar wa inyin na obhorogh ami ma ogir onigha inyin bho?"

³⁷ Sa awa iworan maa, "Dighi odi iyar aro ma adilade da odiom doyom, sa uwed i ta aro da okiel da isosorogian doyom."

³⁸ Yaa, Azizos agba maa, "Inyin umughonyan do ma abar wa inyin na opuru bho. Inyin ta orue oda da okpako wa ami ta ada bho, bodo adien owura amum wa ta owur ami bho kere?"

³⁹ Sa awa iworan maa, "Iyar ta orue."

Sa Azizos agba anigha awa maa, “Inyin ta oda da okpako wa ami ta ada bho, sa inyin ta owura ma adien amun wa ta owur ami bho,

⁴⁰ yaa, oro adilade da odiom dami bodo da okiel dami, bha ami oni wa ta ato bho do. Adilade inyen iro inigha ma ogbo ya na oguri osisan bho.”

⁴¹ Igiel wa diobh ogbo ogir iyedi imughon bho, sa rologi dwa igurom inigha ma Azemsi na Azon.

⁴² Sa Azizos abhelegi awa agba anigha awa maa, “Inyin ologhom maa, ogbo arunu ogbo ya oro do ma Azu bho inwuna ma alimon ito egboloma awa, sa ogbo ya ibugh emi bho na eponoma awa.

⁴³ Yaa, oro do ma okua da esadio dinyin. Kpelemeri, oni wa na abhorogh obugh emi da esadio dinyin bho, aro ma obaramotu dinyin,

⁴⁴ sa oni ola na abhorogh oro opur, adia aro ma ebana ta ebla anwunom.

⁴⁵ Ezin bho, Onyi ta Oni na oru do ma anwunom oro robaramotu doyo, yaa ina aru ma oro obaramotu onigha anwunom, na onigha aghudum doyo obhin ota adizo ogbo.”

*Alikoko ikpom aridien ta Abatimios
(Amatiu 20:29-34; Aluk 18:35-43)*

⁴⁶ Sa awa iten igi da Azeriko. Aguo Azizos na ogbo atughan doyo na ologh anwunom na edua da Azeriko bho, bha Abatimios oni ikpom aridien onyi ta Atimios aro ma adilade da aka eten, na apuru ma ipupuru.

⁴⁷ Igiel bho ina amughon ma Azizos wa Anazaret na aten bho, sa ina ake ma izul,

amulughu maa, “Azizos, Onyi ta Adevidi, kpone ami ma igbirigbir!”

⁴⁸ Sa ologh anwunom bho ibabagina ina maa ina anima, yaa, ina alogh emi omulughu maa, “Onyi ta Adevidi, kpone ami ma igbirigbir!”

⁴⁹ Sa Azizos amara kpom, sa aruom awa ma obhelegi oni ikpom aridien bho oruom oyo, sa awa ibhelegi ina igba maa, “Kpoluzu! Betina! Ina na abhelegi nyam.”

⁵⁰ Sa ina akegina ma akapa anyu doyo arobh, sa apel amara arile agi ka atej Azizos.

⁵¹ Sa Azizos apuran ina maa, “Anwa na abhorogh ami ma ogir ere onigha oyom?” Sa oni ikpom aridien bho aworan maa, “Wemu atughumeni, ami na abhorogh omula obigh abar.”

⁵² Sa Azizos agba maa, “Yele, ologi imara doyom na akoko nyam.” Ogbo na onin, sa ina amula abigh abar, sa ina atuonon Azizos agi da eten bho.

11

*Azizos adigh da Azeruselem aguo Olilema
(Amatiu 21:1-11; Aluk 19:28-40; Azon 12:12-19)*

¹ Igiel bho awa na eten na egi da Azeruselem, sa iru ra ituan Abetifagi na Abetani da aka Igu Oliv bho, sa Azizos aruom iwal ogbo atughan doyo ma odia ogi na awa,

² sa agba anigha awa maa, “Igie da ema wa asumoghan inyin bho. Sa aguo inyin na odigh bho, inyin ta obigh onyi adoki ola oni ta odigh do arile. Ikotone ma adoki bho ma ebhin eru.

³ Sa, ka oni apuran inyin maa, 'Inyin na udin ere na ogir abar onon?' Ma eworan maa, 'Wanwuna bho na abhorogh orughom, sa ta anur amulumeni aru ma isen isen.' "

⁴ Sa awa iten igi, sa awa ibigh onyi adoki ola na okpo da onu ogigo da aka eten bho. Igiel bho awa na ekoton bho,

⁵ sa idi anwunom ya imara ma ise ipuran maa, "Inyin na odin ere na okoton onyi adoki bho?"

⁶ Sa awa iworan anwunom bho ma aguo Azizos aruom awa bho, sa imara awa ma obhin.

⁷ Sa awa ibhin onyi adoki bho iruom Azizos, sa igbamagi ma rakapa anyu dawa da anyu enam bho, sa Azizos asin da anyu enam bho aro ma adilade.

⁸ Adizo anwunom ide ma rakapa anyu dawa da eten bho, sa ipan ogbo igbodo ma rato iriren da esala bho ibhin ide da eten bho.

⁹ Sa ogbo ya iro da edia bho na ogbo ya iro da aman bho ike ma omulughu ogba okue maa, "Ozana!* Itutumeni ero enigha ma Aziba! Aziba atutumeni ina wa na aru da adien ta Wanwuna bho!

¹⁰ Enoghoman etei irileghom ta obom owede diyar Adevidi wa na aru bho. Itutumeni ero enigha ma Aziba wa agi ma anyu apu bho!"

¹¹ Igiel bho Azizos atei da Azeruselem bho, sa ina agi ka adigh da ogigo Otu ta Aziba, sa akpon akitineni abigh aguo idiar odi. Yaa aguo obhel bho na aten apu da emu adama bho, sa ina na ogbo atughan doyo iten igi da Abetani.

* **11:9 11:9** Ezin ta Ozana bha tenemeni iyar isen bodo itutumeni.

*Azizos arogi ma oriren afig**(Amatiu 21:1-9)*

¹² Ibala bho, ma igiel bho Azizos na ogbo atughan doyo na edua da Abetani na emula na eru bho, sa okoi adighi ina.

¹³ Sa Azizos aro ma egbeiny abigh oriren afig ola rato ato imuzo, sa ina adighoma ka ina ta abigh itu. Igiel bho ina atej bho, ina na obigh do bebina otu oriren aten rato, ezin bho ta otei do ma obhel rafig.

¹⁴ Sa afugh anigha ma afig bho maa, **“Oni obigh mu ma otu doyoum ade tutun kidudul!”** Sa ogbo atughan doyo emughon ina.

*Azizos agi da Otu ta Aziba**(Amatiu 21:12-17; Aluk 19:5-48; Azon 2:13-22)*

¹⁵ Igiel bho awa imisi da Azeruselem bho, sa Azizos agi ka adigh da Otu ta Aziba, sa ina ake ma ozegi ebla ogbo ya na eghoyogh idiar na ebua ma abua ma ise bho. Ina akpululeni ma rakpata abua ta ogbo ya na enwegi ma ikpoki bho na rikasi ogbo ya na ewodi ma rukurosege bho.

¹⁶ Sa na omara do ma oni abhin abar abua awol da rogigo Otu ta Aziba bho.

¹⁷ Sa ina atughumeni ma anwunom bho agba maa, **“Uge do da adire etutu bho maa Aziba agba maa, ‘Ta obhelegi ma otu dami ma otu asiseiny ebla radede’? Yaa, inyin na otenemeni ma efem ibigh ma abigh!”** †

¹⁸ Igiel bho ogbo arumu rokur bho na ogbo atughumeni oloko bho imughon inyen bho, sa awa ike ma obhoroghan aguo obhin ogigh Azizos.

† 11:17 11:17 Azaya 56:7

Awa ighil ina, ezin bho ebila ologh anwunom bho na emagha ma ebula ogir doyo.

¹⁹ Atei adule, sa Azizos na ogbo atughan doyo idua da ema bho.

*Atughumeni oriren afig bho
(Amatiu 21:20-22)*

²⁰ Ibala bho ma ameghele, ma igiel bho awa na erile da eten bho, sa awa ibigh oriren afig bho ka na aghighara da ebo asor da ikika bho.

²¹ Sa Aputa aruruan abar wa amite bho sa ina agba anigha ma Azizos maa, "Oni atughumeni, kpone! Oriren afig wa anwa irogi bho na aghighara."

²² Sa Azizos aworan maa, "Inwuna ma ologi imara da Aziba."

²³ "Yagai, ami na agba na anigha inyin maa, oni ola afugh anigha ma igu onon ma, 'Buruna ka amel da abadi,' sa oni bho onwuna do iwal rologi, yaa ina amara, bha omite epa ma okua."

²⁴ Ebula okua, ami na agba na anigha inyin maa, kabar kabar ola inyin na esiseiny na opuru, bha imara ma inyin na otei abar bho, sa ta amite ma okua anigha inyin.

²⁵ Igiel inyin ubetina umara ma osiseiny asiseiny, bha iweleman ma ikarabh ya inyin unwuna ugboloma ma oni, boka owede dinyin wa odi da otenainy bho eka aweleman ikarabh odighi idiar doyom. [

²⁶ Yaa, kugba maa anwa na oweleman do ma ikarabh opan oni, bha Owede doyom wa odi da otenainy bho eka ko oweleman do ma ikarabh odighi idiar doyom."]

Ipuraṇ adilade alimon ta Azizos
(Amatiu 21:23-27; Aluk 20:1-8)

²⁷ Sa Azizos na ogbo ogir doyo imula iru da Azeruselem. Aguo ina na arile na agir da ologi Otu ta Aziba bho, sa ogbo arumu rokur bho, na ogbo atughumeni oloko bho, na ikei bho, iru ra itei ina,

²⁸ sa ipuraṇ maa, “Anwa na abhin akere adien alimon na agir idiar inyen? Anyen anigha nyam alimon obhin ogir ogir inyen?”

²⁹ Yaa, Azizos aworan awa maa, “**Ami anwuna ma onin ipuraṇ ola ami ta apuraṇ inyin. Ka inyin uworan, sa ami ta agba ma esi bho ami itei adilade ito na agir idiar inyen bho.**

³⁰ **Owura amum ta Azon adua da otainy aru, bodo da onyiomoroni? Iworane Ami!**”

³¹ Sa awa ibhin iberegian da esadio dawa igba maa, “Ka iyar ugba maa, ‘Adua da otainy aru,’ sa ina ta apuraṇ iyar maa, ‘Inyin udin ere owele ma omara asugbagba ta Azon?’

³² Yaa, ka iyar ugba maa, ‘Adua da aguo onyiomoroni aru’ ...” (Awa ighil anwunom bho, ezin bho konikoni amara maa Azon owil ta Aziba.)

³³ Sa awa iworan Azizos maa, “Iyar uloghom do.” Sa Azizos aworan awa maa, “**Ami eka ami ko ogba do anigha inyin adilade alimon wa ami na abhin na agir idiar inyen bho.**”

12

Asidogh ogbo ya iko ma alei agrep bho
(Amatiu 21:33-46; Aluk 20:9-19)

¹ Sa_Azizos_ake_ma_orogh_asidogh_onigha_awa_maa: “Odi_oni_aro_ma_ola_agbebh_ragrep_da_alei_doyo. Sa_ako_ma_alei_bho_akiton, sa_agbo_ma_ogugua_ola_omumogh_amin_agrep_bho_omutiom. Ina_alo_ma_otu_ipoiny_nyen, sa_anigha_ma_anwunom_oko_alei_bho, sa_ina_abetina_agi_ma_egi_da_opan_ebhugh.

² Igiel_bho_alei_obhel_oku_agrep_bho, sa_ina_anigha_ma_alimon_odi_ebana_doyo_ma_ogi_ka_obhin_abin_imuma_doyo_da_aruguo_ogbo_ya_iko_ma_alei_bho_oru.

³ Sa_ogbo_ya_iko_ma_alei_bho_ipuom_ina, sa_idul, sa_imulumeni_ina_ma_obhobho_ikpo.

⁴ Opan_igiel, sa_ina_anigha_ma_alimon_opan_ebana_doyo_ma_ogi_ka_obhin_abin_imuma_doyo_da_aruguo_ogbo_ya_iko_ma_alei_bho_oru. Sa_awa_idul_ina, ibom_emu, ilogh_ina_ma_arighel.

⁵ Sa_aputa_aruom_opan_ebana_ma_ogi, sa_awa_igigh_obha. Obha_aguo_awa_idulogh_ipan_iya_uruom, yaa_izegi_ma_idi.

⁶ “Opan_oni_ola_ina_anwuna_ma_oruom_bo, aten_ogini_onyi_doyo_wa_ina_atulan_ibom_bho. Ekunuguma_bho_sa_ina_anigha_ma_onyi_doyo_ma_alimon_ogi_ka_otei_awa, ezin_bho_ina_afugh_maa, ‘Ami_na_amar_a_maa_awa_ta_ezuruna_ma_eghoi_enigha_ma_onyi_dami.’

⁷ “Yaa_ogbo_ya_iko_ma_alei_bho, odi_afugh_anigha_ma_odi_maa, ‘Onon_onyi_oni_wanwuna_ma_alei_bho. Itue_ta_ogigh_ina, sa_idiar_adia_doyo_ta_aten_iya_iyar.’

⁸ Sa_awa_ipuom_onyi_bho, sa_igigh_ina, sa_idudur_ozu_bho_irobh_da_etire.”

⁹ Sa Azizos apuran maa, “Okua ka oni wa anwuna ma alei bho ta adighi ma ere? Ina ta aru ra azegi ma anwunom iye ya iko ma alei bho, sa ta abeton alei bho anigha ma ipan ogbo.

¹⁰ Inyin ta osen do obigh da Adire Etutu bho kere, ma esi bho uge maa:

“ ‘Ekpokpogh ikputu wa ilomarutu bho ighel bho na ra aten eko wa alei abar apu bho;

¹¹ onon abar ola Wanwuna bho agir, sa amar abhon da amisigh diyar obigh?’”

¹² Ogbo arumu rokur bho na itughumeni ma oloko bho na ikei bho eloghom maa Azizos arogh asidogh bho agboloma awa, sa awa iruruan obol oyo. Yaa awa ighil ologh anwunom bho, ebula okua sa awa iweleman ina iten idua.

Ipuran otua otua-ebhugh

(Amatiu 22:15-22; Aluk 20:20-26)

¹³ Sa awa ya odi da adilade ito bho iruom idi Afarisi na idi ogbo ituonon ta Erode ma ogi ka okpati oyo ka ina ta afugh abar apiom.

¹⁴ Sa awa igi ka itei ina ipuran maa, “Oni atughumeni, iyar ologhom ma anwa na amar na agir da onuokpe atughumeni doynom, sa anwa na okpon do ma odi oni agurumeni abhel opan, sa anwa na abhin yagiagai bho na atughumeni ma aguo otuonon Aziba. Gba ma anigha iyar, Asoran iyar otua otua-ebhugh* onigha Asiza kere? Iyar otua bodo ka iyar otua do?”

* **12:14 12:14** *Otua-ebhugh* Ogbo ya oro do ma anwiiny arughun Arom kukum na etua.

15 Yaa Azizos aloghom ikoiny dawa sa aworan awa maa, "Inyin udin ere na okpati ami? Ibhine ma adinari ma eru ami ta abigh."

16 Sa awa ibhin adinari bho iruom ina, sa ina apuran maa, "Onon ka amisigh ta anyen, sa uge ma adien ta anyen da anyu bho?"

Sa awa iworan maa, "Ita Asiza."

17 Sa ina agba anigha awa maa, "Okua bha, inigha ma Asiza ma idiar ta Asiza, ma enigha ma Aziba ma ita Aziba."

Sa awa ibaghagha da ebul aworan doyo.

Ipuran wa agboloma ma obetina da omugh bho

(Amatiu 22:23-33; Aluk 20:27-40)

18 Ogbo Asadusi ya omara do ma obetina da omugh odi bho, igi ka itei Azizos epuran maa,

19 "Oni atughumeni, Amozizi age anigha iyar maa, kugba ma umor oni amugh aweleman ani doyo adua, yaa na omar do ma onyi, maa, oni bho ta abhin ani umor bho boka amar anwiiny anigha ma umor doyo.

20 Isen bha odual arumor ero; sa okei bho abhin ani yaa ina na omar do ma onyi sa amugh aweleman ani bho adua.

21 Sa olegghemeni iwal umor bho abhin ani bho, ina eka na omar do ma onyi sa amugh. Obha onin aguo amutuma ma waleghemeni isar umor bho.

22 Amite ma okua okua tutun sa ebila odual arumor ya ibhin ani bho imugughu, imar do bebina ekpo onyi. Ekunuguma bho sa ani bho amugh nyen.

23 Igiel obetina da omugh bho ka, ani bho ta aro ma ani ta anyen, da ebula aguo ani bho na awal ebila odual arumor bho?"

24 Sa Azizos aworan maa, "Inyin ta oruruan do opie, ebula aguo inyin umughonyan do ma ratughumeni Adire Etutu bho, bodo alimon ta Aziba bho kere?"

25 Igiel imumugh bho ta ebegina, awa ta ero ma aguo itileduom ta Aziba da otenainy. Awa ko obhinogh do ma anwani, sa ko onighanom do ma anwinyan anwiiny nyen.

26 Iya igboloma ma ogbo ya ta ebegina da omugh bho, inyin ta osen do obigh da adire ta Amozizi ma asugbagba edum bho ma iya Aziba agba anigha ina bho kere? Maa, 'Ami Aziba ta Ebrahim, na Aziba ta Aziki, na Aziba ta Azekopu.'

27 Ina Aziba imumugh do, yaa ina ola ogbo ya odi da aghudum. Inyin omar oruruan opie!"

*Oloko wa alei abar apu bho
(Amatiu 22:34-40; Aluk 10:25-28)*

28 Odi oni atughumeni oloko bho aru ra amughon iberegian dawa, sa abigh ma Ina amar aworan awa, sa apuran maa, "Ebila roloko bho ka oken alei abar apu?"

29 Sa Azizos aworan ina maa, "Onon wa alei abar apu bho: 'Inagha, E Izrel! Wanwuna Aziba diyar, ina kukum Wanwuna bho.'

30 Bhine ma ebila ekpo ologi doyom, na ebila eloghoman ozu doyom, na ebila iruruan ologi doyom, na ebila emi doyom, ma atulan Wanwuna Aziba doyom.'

³¹ Oleghemeni iwal bho, bha onon: ‘Tulane ma oni wa odi da aka doyum bho, ma aguo anwa itulan ozu doyum bho.’ Oloko ola apu ma inyen bo.”

³² Sa oni atughumeni oloko bho aworan maa, “Anwa amar agba ma iyagiagai bho. Onin Aziba kukum odi, opan bo, aten ina.

³³ Sa anwa ta abhin ebla ekpo ologi doyum, na ebla iruruan ologi doyum, na ebla emi doyum atulan Wanwuna Aziba doyum. Sa anwa ta atulan oni etuan doyum ma aguo ozu doyum, alei abar apu ma obhin inam okpe alukpe na ipan ralukpe.”

³⁴ Igiel bho Azizos abigh maa ina amar aworan bho, sa agba anigha ina maa, “*Irileghom ta Aziba na osigima mu nyam.*” Sa oni ola ane ma opita opuran abar na oro do.

Akraist ka onyi ta anyen?

³⁵ Aguo Azizos na atughumeni da Otu ta Aziba bho, sa ina apuran maa, “*Ogbo atughumeni oloko bho na edin ere na egba maa Witenemeni bho maa onyi ta Adevidi?*

³⁶ Emugh Etutu bho awol da onu ta Adevidi na aguo agba maa,

“ ‘Wanwuna Aziba agba anigha ma Wanwuna dami maa:

“Ro ma adilade da odjom aguo dami tutun ami ta aguri ma ogbo ologian adien doyum da ekpukpu asike doyum.” ’

³⁷ Adevidi na aguo abhelegi ina ma ‘Wanwuna.’ Okua ka Ina aro eka ma onyi doyo?”

Sa ologh anwunom bho ibhin alibhon ologi inagha ma atughumeni ta Azizos.

*Azizos akparameni akikiom agboloma
ma ogbo atughumeni oloko bho
(Amatiu 23:36; Aluk 20:45-47)*

³⁸ Igiel bho Azizos na atughumeni bho, sa ina agba maa, “Imare ma ekpona ma ogbo atughumeni oloko bho. Awa ibara ma opan obura ibom isosoran rakapa, sa ibara ma anwunom obhin da ozuruna eghoi obheleguma awa da regbolom abua,

³⁹ sekina oro da radilade edim da arutu ugala Azu bho, na oro da arisisi edim da rode.

⁴⁰ Awa na eponoma ma rekpukela anwani na eworogh idiar, sa awa na esiseiny iwewegh rasiseiny boka olelegi awa. Awa ta etei ibom ebhum ase.”

*Okpoki alisebh ta ekpukela ani bho
(Aluk 21:1-4)*

⁴¹ Azizos aro ma adilade asumoghan igba alukpe bho, sa akpon aguo anwunom na ebhin na elogi ma ikpoki alisebh dawa bho. Sa ina abigh ka adizo arulala na elogi ma abutu ikpoki da ologi.

⁴² Sa odi onyigoiny ekpukela ani[†], agi ka alogh iwal igbara ikpoki akopa[‡], ya ilei apeni.

⁴³ Sa ina abhelegi ma ogbo atughan doyo agba anigha awa maa: “Yagiagai ami na agba na anigha inyin maa, ebla ogbo ya ilogi ma idiar

[†] 12:42 12:42 Ekpukela ani: Ani ola owolom na amugh aweleman adua [‡] 12:42 12:42 Akopa: Abar ola akpar ka okurogh, ola anwunom obhel bho, ibhin ghan ilem ikpoki na ipan idiar olem

eneghe da igba bho, onyigoiny ekpukele ani onon alogh apu.

⁴⁴ Ezin bho, ebla anwunom inyen na ibom elila dawa, wa aru, apeton onyi esi da elila doyo alogh. Yaa, da ologi igoiny doyo, ina akpukpu ma ebla ya ina anwuna bho alogh.”

13

Azizos awa ma ta obogion otu ta Aziba
(Amatiu 24:1-2; Aluk 21:5-6)

¹ Igiel bho Azizos na amite da Otu ta Aziba bho, sa odi oni atughan doyo afugh anigha ina maa, “Kpone! Alibhon ikputu bho na arutu bho!”

² Yaa Azizos aworan maa, “Inyin na obigh ibom arutu inyen? Bebina ikputu ola ta asughonom isen ola odi ta aro da anyu ta odi bo, ola ko obogion do bo.”

Inyoghonyogh na okpon ogurumeni
(Amatiu 24:3-14; Aluk 21:7-19)

³ Azizos aro ma adilade da anyu Igu Oliv da esumoghan Otu ta Aziba, sa Aputa, na Azemsi, na Azon, na Anduru, iru ra ipuran ina da ewogina maa,

⁴ “Oni atughumeni, gba ma anigha iyar, idiar inyen ka ta emite ma akere obhel? Sa iyar ta obhin akere adien elegh ologhom ma idiar inyen na etuan omite?”

⁵ Sa Azizos agba anigha awa maa, “Imare ma ekpona ma aguola oni ko ogelemen do inyin.

⁶ Adizo anwunom ta ebhin adien dami eru ra egba maa, ‘Ami ina!’ sa awa ta egelemen ma adizo ogbo.

⁷ Yaa, oni ko okperenuma ma igiel inyin umughon oghur regham na imumughon regham. Okpo ya okua ta emite, yaa okua na omara do ma na atej ekunuguma bho.

⁸ Ebhugh ta awian ebhugh, sa ade ema ta awian ade ema. Rade ta ebobomian kesi kesi, sa okoi edian ta asor. Yaa, inyen ta ero ma opur oke aligam aruzu ma aguo iguna imara.

⁹ "Beleni, imare ma ekpona. Ta obologh inyin obhin ogi da arutu osobh ase da rema bho na da arutu ugala Azu, sa ta ogurogh inyin. Sa ta omarameni inyin da amisigh ogbo arumu ebhugh na arulala ema da ebula ami, ma aguo ola inyin ta ogba ami onigha awa.

¹⁰ Ta odia ogba nyen ibebi asugbagba bho omution onigha ma ebila radede.

¹¹ Sa igiel ubhin inyin ugiom awa, on i ko odia ma ekunu ma aguo obhin ogba onu. Kpeleleni, igba ma idiar iya unigha inyin da ogbo obhel bha. Ezin bho, inyin do ma ogbo ya ta egba bho, yaa Emugh Etutu bho.

¹² "Umor ta awol umor ma aguo ola ogigh, sa owede ta awol onyi, sa anwiiny ta ewian ronweni na rowede ma ozegi awa.

¹³ Sa koni koni ta asua inyin da ebula adien dami. Yaa, on i wa ane tutun ka akunugiom bho, bha oten.

Obom aligam ozu bho

(Amatiu 24:15-28; Aluk 21:20-24)

¹⁴ "Igiel inyin ubigh 'ka ibom ipioghom wa na apiegi ma idiar bho' na amara ma esi bho osoran do ina ma oro bho, (bha on i wa na asen bho

amughonyan), oni wa odi da Azudia bho akpo ma eghil adua agi da ebhugh rigu bho.

15 Oni ola odi da anyu otu osor do aru ra abhin abar da otu doyo amite.

16 Oni ola odi da osi omula do agi ka abhin akapa anyu doyo.

17 Ekulom anwani arughun na iya anwiiny odidia na emam da radama iye.

18 Yaa, isiseinye ma okpo inyen omite do ma obhel adigho.

19 Ezin bho, adien egbika radama iye ta omite do ka da opur obeton olemegh idiar ya Aziba alem bho tutun ra atei isen, sa ka omula mu emite.

20 "Sa kugba ma Wanwuna bho na okperemeni do ma obhel bho, bha oni ola ta amizan bo. Okua eka, da ebula ogbo ya ina na ason abhin bho, bha ina na akperemeni ma obhel bho.

21 Sa da obhel obha, ka oni aru ra agba maa, 'Ikpone! Akraist odi ma isen!' bodo, 'Ikpone! Ina odi ma ebha,' oni ko omara.

22 Rakraist igunugha na ariwil igunugha ta emite eru ra egir ilologian, sa ta emutioghom relegh ya obhin ogelemen anwunom, kugba ma abur, bha ogbo iya na onon bho nyen.

23 Ikpona o! Ami na agba kabar kabar anigha inyin isen kisa obhel bho ta alei.

Eruoma ta Onyi ta Oni

(Amatiu 24:29-31; Aluk 21:25-28)

24 "Da radama iye, ma igiel aligam aruzu bho na eten,

“ ‘sa_ogogo bho_ta_azu,

sa_uwetire bho_ko_omu_mu;

25 sa_ininainy bho_ta_edua_da_enainy emelegu,
sa_ralimon enainy ta_enyegian.’

26 “Sa_da_obhel obha, anwunom ta_obigh ka
Onyi ta_Oni na_abhin da_obughubugh bho_na_aru
na_ibom alimon na_isosorogian.

27 Sa_ina ta_aruom itileduom doyo_ma_ogi
ka_okokodi ogbo ya_ina na_ason bho, da_inya
reku emaranwunom bho, obeton da_ekunuguma
ogbaki_ade ka_otei da_ekunuguma_obhubhulom.

Asidogh oriren Afig bho

(Amatiu 24:32-35; Aluk 21:29-33)

28 “Isen, ibhine ma_asidogh oriren afig* bho
ma_etughan abar. Igiel igha doyo_na_edugh sa
imunumun bho_na_emur na_emite, bha_inyin na
ologhom ma_akozogh na_atuan.

29 Onin agu_o bho, igiel inyin ubigh ka_idiar
inyen na_emite, bha_iloghome maa, na_atuan, na
amisi da_onuotu.

30 Yagiagai, ami_na_agba na_anigha inyin maa,
amun onon ko_oten do_kisa eb_la_idiar inyen ta
emite.

31 Ade na_enainy ta_eten edua, yaa_ikpo afugh
dami_ko_oten do_na_oten edua.

Oni ola_aloghom adama_na_obhel bho_bo

(Amatiu 24:36-44)

32 “Isen, iya_igboloma ma_adama_bodo_obhel
bho, bebina_oni_ola_aloghom bo, adigh itileduom

* **13:28 13:28** *Afig:* Odi adien oriren da_ebhugh Izrel, ola_na_aguna
ma_adigho, sa_imun na_ralele doyo_na_emur na_emite ma_igiel
akozogh na_aru.

ta_Aziba_da_otenainy, Onyi_bho_eka, asigimeni ma_Qwede_bho.

³³ Ikpona! Igone! Ezin bho_inyin uloghom do_ma_obhel bho_ekunuguma_obhel bho_ta_aro.

³⁴ Aguo_oni ola_abetina_ma_egi, sa_aweleman_eghun otu_doyo_anigha_ma_igoni_doyo_ma_okponom, onino_onino_ma_abar ola_ta_agir, sa_aruom okponomotu†bho_maa, aro_ma_omom_agon.

³⁵ “Okua_adighi beleni, igone, ezin bho_inyin uloghom do_ma_obhel bho_wanwuna_ma_otu bho_ta_amula_aru. Ta_arue aro_ma_adule, bodo_egum_adio, bodo_da_obhel olobhiri_enur na_alal, bodo_ameghele.

³⁶ Ma_aguo_ola_ka_aru_ma_awai, ina_obigh_do_ma_anwa_na_akodu.

³⁷ Sa_abar wa_ami_na_agba_na_anigha_inyin bho_bha_ami_na_agba_na_anigha_koni_koni. ‘Igone!’ ”

14

Imimian Ogigh Azizos

(Amatiu 26:1-5; Aluk 22:1-2; Azon 11:45-53)

¹ Ise_n bha_iwal_adama_isugho_ma_otei Eyal Opel Oten bho_sekina Eyal Aberedi_ya Owubh do_bho, sa_ogbo arumu_rokur bho_na_itughumeni_ma_oloko bho_imimian aguo_awa_ta_ebhin ikoiny_ebol Azizos_egigh.

² Yaa, awa_igba_maa, oro_do_ma_adama_eyal bho_bodo_bha_anwunom bho_ta_esoroni_ma_elobhiri.

Uwuri ma Azizos da Abetani

(Amatiu 26:1; 14:3-9; Azon 12:1-8)

† 13:34 13:34 Okponomotu: Oni ipoiny ola_na_aro_da_onuotu na_agon.

³ Isen, bha Azizos odi da Abetani ma adilade da otu ta Asaimon wa anwer asunwer ekidigh bho. Sa odi ani abhin ololo alabasta ola ulogh agai amunu Aspaiknad* obom abua aru. Sa abom onunonu ololo bho azugioghom amunu bho da emu ta Azizos.

⁴ Sa idi ogbo ya odi ma ise bho ikikaingha, sa odi afugh anigha ma odi maa, "Ina adin ere na arobh amunu edu enunu bho ma okua?"

⁵ Onon sa ka urue owol opeleni ma odual ewala na adusubh adinari† (300) obhin ologh aguo onigha ma ronyigoiny bho." Sa awa iliom ani bho ma ibom.

⁶ Yaa Azizos afugh anigha awa maa, "Iwele ma ani bho ma aguo. Inyin uдин ere na onigha ina ma aligam aluzu? Ina na agir obebi abar anigha ami.

⁷ Ronyigoiny bho sa odi na inyin ebla obhel, inyin ta orue ologh aguo onigha awa kere kere obhel ola adigh inyin ologi. Yaa ami ko oro do na inyin ebla obhel.

⁸ Ina agir abar wa ina arue ma ogir bho, ma odia ozuom ami amunu iya otughuman ozu dami ma ola amadi.

⁹ Yagiagai, ami na agba na anigha inyin maa, kesi kesi ola ta ogba ma ibebi asugbagba inyen da ebla emaranwunom bho, ta ogba nyen, ogir onon wa ani onon agir bho, ma obhin oruruan oyo."

*Amaranuan ta Azudas wa owol Azizos bho
(Amatiu 26:14-16; Aluk 22:3-6)*

* **14:3 14:3** Aspaiknad: Amunu iya na emite da anad. Anad bha oriren edu enunu. † **14:5 14:5** Adinari: Onin adinari bha ikpoki ogir emu adama da obhel obha.

¹⁰ Sa Azudas Iskariot, odi oni da diobh na iwal bho, aten agi ka atej ogbo arumu rokur bho ma aguola ina ta awol Azizos anigha awa.

¹¹ Sa ogbo arumu rokur bho ibhon ologi ma aguola awa imughon ya ina agba bho, sa iguan onigha oyo ma ikpoki. Obeton da obhel obha sa Azudas abhorogh etitigha ola ta asoran owol Azizos.

Azizos ade ma Eyal Opel Oten na ogbo ogir doyo

(Amatiu 26:17-25; Aluk 22:7-14; Azon 13:21-30)

¹² Da opur adama Eyal Aberedi wa Owubh do bho, adama wa na ogigh onyi onana Eyal Opel Oten bho, sa ogbo ogir ta Azizos iru ra itei ina, ipuran maa, "Akere esi wa anwa na abhoroghan iyar ogi ka otughuman osisan oyom ma ode edian Eyal Opel Oten bho?"

¹³ Sa ina aruom iwal ogbo ogir doyo afugh anigha awa maa, "Igie da ema bho, sa inyin ta obigh odi oni ola na arol izoko amum, ituonome ina.

¹⁴ Sa igba ma enigha ma oni wa anwuna ma otu wa ina ta adigh bho maa: 'Oni atughumeni bho na apuran maa: oken ekpe isuloma wa ami ta adigh na ogbo ogir dami ade ma Eyal Opel Oten bho?'

¹⁵ Sa ina ta atuom aleriom inyin obom ekpe da anyu otu abekei bho, ola na omar oburi oguri, ma etughuman ise ma esisan iyar."

¹⁶ Sa ogbo atughan bho iten igi da ema bho, sa awa ibigh ma ebila idiar bho odi ma aguola agba anigha awa bho, sa awa itughuman edian Opel Oten bho.

17 Ateḯ adule, sa Azizos na diobh na iwal bho iten igi.

18 Aguṵ awa odi da akpata ode na ede ma edian bho, sa Azizos agba anigha awa maa, “Yagiagai, ami na agba na anigha inyin, odi oni inyin wa na adigh na ami na ade bho, ta awol ami.”

19 Sa awa idigh ikunu ma ibom, sa oni oni ise ake ma opuran oyo maa, “Wanwuna, ami kere?”

20 Sa Azizos aworan awa maa, “Odi oni inyin da diobh na iwal bho, wa na atiom da onin ekpa edian na ami bho.”

21 Yagiagai, Onyi ta Oni ta amugh aguṵ uge ogboloma ina bho, yaa itogi ero enigha ma oni wa ta awol Onyi ta Oni bho. Ka ibhon apu ma umar do ma oni obha!”

*Azizos amutiom ode edian etutu bho.
(Amatiu 26:26-30; Aluk 22:14-20; 1 Akorint 11:23-25)*

22 Da aguṵ awa na ede bho, sa Azizos abhin aberedi atutumeni, sa apuiny anigha awa sa afugh maa, “Ibhine, onon ozu dami wa na onigha inyin bho.”

23 Sa abhin okpako amin, sa anigha ma alisebh, sa anigha awa, sa ebla awa ibhin ida.

24 Sa Azizos afugh maa, “Onon asi dami wa da omom izo bho, wa uzu, ma ota ebla anwunom osighe da ikarabh.

25 Yagiagai, ami na agba na anigha inyin maa, obeton isen ogi da edia ami ko oda mu ma amin itu agrep tutun adama wa ami ta ada ma omom bho da irileghom ta Aziba bho.”

26 Sa awa imor asor, sa idua igi da Igu Roliv.

Azizos awa ma Aputa ta akua ina
(Amatiu 26:31-35; Aluk 22:31-34; Azon 13:36-38)

²⁷ Sa Azizos agba anigha awa maa, "Ta aro ma ola ebila inyin ta oghel Aziba, ma aguo na oge oguri da Adire Etutu bho maa:

" 'Ami ta agur okponom ronana bho atebeli, sa ologh ronana bho ta esasargian.'

²⁸ Yaa, igiel ami na abetina, sa ami ta aten agi da Agalili ka abara inyin."

²⁹ Sa Aputa aworan ina maa, "Ka aro ma ola ebila anwunom iweleman anwa iten idua eka, ami ko oghil ani do adua."

³⁰ Yaa Azizos agba anigha ina maa, "Yagiagai, ami na agba na anigha nyam maa, adugulan onon, kisa olobhiri enur ta alal iwal igiel, anwa ta akua ami ma isar igiel, maa anwa na ologhom do ami."

³¹ Sa Aputa akparameni aworan ina maa, "Ka aro ma ola ami ta adigh na anwa amugh eka, ami ko okua do nyam." Sa ebila anwunom iyedi ifugh ani ma okua.

Ashireiny ta Azizos da Agetsemane
(Amatiu 26:36-46; Aluk 22:39-46)

³² Sa Azizos na ogbo atughan doyo igi da esi ola ubhelegi ma Agetsemane, sa agba anigha awa maa, "Iro ma adilade ma isen, ya ami ta agi ka ashireiny."

³³ Sa ina abhin Aputa na Azemsi na Azon abaraguma ina, sa ibom asusughudian na ikunu ra idigh ina.

34 Sa ina agba anigha awa maa, “Eloghoman ozu dami na kunu ma ibom, aro ka omugh asugho. Iro ma omom ma isen.”

35 Sa ina agi da edia ma ikikara ka amel abobhian da ade, sa asiseiny maa, ta abur nabo, obhel onon ka iten adua doyo.

36 Sa ina afugh maa: “Ada, Owede, anwa ta arue agir kabar kabar, sighe ma okpako onon da ozu dami. Ya oro do ku da ito dami, aro da ito doynom.”

37 Sa ina amula agi ka atei awa, sa abigh ma awa na ekodu, sa apuran Aputa maa, “Asaimon, anwa na akodu kere? Kporuzu ma ero ma omom bebina onyi obhel.

38 Iro ma omom ma esiseiny boka inyin umel do odigh da adagian. Na ebhir emugh bho, yaa ozu bho na adugh.”

39 Sa ina aputa agi ka asiseiny onin aguo bho.

40 Sa ina amula aru ra abigh ma awa na ekodu eten, ezin bho aridien dawa na emumor ibom ma ola awa iloghom mu ma abar ola oworan oyo.

41 Azizos aru ma oleghemeni isar igiel bho, sa ina afugh anigha awa maa: “Inyin odidia na okodu na osira ma epobh kere? Na abhon! Obhel wa uto uguri bho na alei. Ikpone, na owol Onyi ta Oni ologh da aruguo idighi ma ikarabh.

42 Ibegini! Idighi ta oten ogi. Oni wa awol ami bho odi da aka.”

Owol na obol Azizos

(Amatiu 26:47-56; Aluk 22:47-53; Azon 18:3-12)

43 Azizos odidia na afugh, sa Azudas odi oni da diobh na iwal bho aru na ologh anwunom

ya ikpanakian ralapa ogidi na rebam, iya arumu rokur bho na itughumeni ma oloko bho na ikei bho iruom.

⁴⁴ Isen, oni wa ta awol ina bho na agba anigha awa maa: “Oni wa ami ta apipiohb bho bha oni bho, ibole ina ma esibhom ekparameni.”

⁴⁵ Sa Azudas aru da Azizos afugh maa, “Oni Atughumeni,” sa apipiohb ina.

⁴⁶ Sa anwunom bho iru ra ipuom Azizos da aguo, sa ibol ina, isibhom ikparameni.

⁴⁷ Sa odi oni ola aro da etuan, abhoron alapa ogidi doyo sa asobh ato ta obaramotu wemu rokur bho abuton.

⁴⁸ Sa Azizos afugh anigha awa maa, “Ami na awian ogo ebhugh kere, ma ola inyin ubhin alapa arigidi na rebam uru ra obol ami?”

⁴⁹ Ka adama ka adama ami iro na inyin da Otu ta Aziba atughumeni, yaa inyin ubol do ami. Yaa, ebla inyen na emite ma aguo ola ta omuzoghodjom idiar ya uge da Adire Etutu bho.”

⁵⁰ Sa ebla awa iwele ina ighil idua.

Onyi Oyel wa aghil adua bho

⁵¹ Odi onyi oyel ola atuonom ani ma Azizos aro ma ise, ina alagha ma ososoran akapa asininin kukum. Anwunom bho ibar na ina esibh,

⁵² sa ina agbugbugha awele ma ososoran akapa asininin bho aghil adua ma edaba.

Ubhin Azizos ogi da Igada Osobh Ase

(Amatiu 26:57-68; Aluk 22:54-55,63-71; Azon 18:13-14,19-24)

53 Sa awa ibhin Azizos igiom wemu rokur bho, sa ebla arumu okur bho na ikei bho na itughumeni oloko bho ikokodian.

54 Sa Aputa aro ma egbeny atunom ina tutun ka adigh da ogigo igada ase ta wemu rokur bho. Sa adigh na robaramotu bho aro ma adilade asumoghan ebanya bho na amuga.

55 Ise sa ibom rokur bho na ebla Ogbo Osobh Ase Azu bho ibhoroghan anwunom ya ta egba ma onyoba igunugha ebologiom Azizos, ma aguo ola awa ta ebhin esobh ase ebhumeni ina egigh, yaa ibigh do.

56 Adizo ronyoba igunugha emite ra egba ma onu ebologiom ina, yaa onu dawa idigh do ma onin.

57 Sa idi ronyoba imite, sa igba ma igunugha ibologiom ina maa:

58 "Iyar umoghon ka oni onon afugh maa, 'Ami ta ahogion Otu ta Aziba wa onyiomoroni alo bho, sa da abin isar adama, sa ami ta amula alo ma opan ola obhin do ma aguo olo.'"

59 Ebla ise eka idiar ya awa igba ibologiom Azizos bho idigh do onin.

60 Sa Wemu rokur bho arile adigh da esadio dawa apuran Azizos maa, "Anwa na oworan do kere? Onon ka akere adien abar ola na ogba na obologiom anwa?"

61 Yaa, Azizos aro bubom, na oworan do ma abar. Sa wemu rokur bho aputa apuran ina maa, "Anwa Akraist Onyi ta Aziba wa akpe ma otutumeni bho kere?"

62 Sa Azizos aworan ina maa, "Ami ina. Inyin ta obigh ka Onyi ta Oni na aro ma adilade da agba

odiom ta Aziba wa anwuna ma Alimon Apu bho. Sekina aguo ina na aru na robughubugh bho da enainy.”

⁶³ Sa wemu rokur bho ago ma ibura doyo afugh maa, “Ta odin ere obhoroghan ipan ronyoba?”

⁶⁴ “Ibigh ma aguo ina na afugh afugh ibasi na agboloma ma Aziba. Inyin ubigh eka?” Sa ebla awa iworan maa, “Ina na apioghom, akpe ma omugh.”

⁶⁵ Sa idi awa ike ma osiroghom oyo ma ighor, sa ibinom amisigh doyo, sa iborogh ina, sa ifugh inigha ina maa “Wa.” Sa robaramotu bho ibhin ina iborogh.

Aputa Akua ma Azizos

(Amatiu 26:69-75; Aluk 22:56-62; Azon 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Sa aguo Aputa odi ma agba wa adebh da ologi ogigo bho, sa odi onyani, obaramotu ta wemu rokur bho.

⁶⁷ abigh ka Aputa na amuga ma anya, sa agbiom akpon ina, sa afugh anigha ina maa, “Anwa odi oni wa iro ani na Azizos wa Anazaret bho.”

⁶⁸ Sa, Aputa akua afugh maa, “Ami iloghom do ma abar wa anwa na agba bho, ami imughonyan do nyam nyen.” Sa Aputa amite agi ka amara da onu ogigo bho, sa olobhiri enur alal.

⁶⁹ Sa onyani bho abigh ina sa agba anigha ma ogbo ya odi da aka bho maa, “Onon odi oni awa!”

⁷⁰ Sa amula akua. Onyi obhel oten, sa ogbo ya odi da aka bho ifugh inigha ma Aputa maa, “Yagiagai anwa odi oni awa, ezin bho anwa ola Agalili.”

⁷¹ Okua sa ina ake ma osibhigha, ogurugian maa, "Ami iloghom do ma oni onon wa inyin na ofugh ogboloma bho!"

⁷² Ise sa olobhiri enur alal wa aleghehemeni iwal igiel. Sa Aputa aruruan aguo Azizos agba anigha ina maa, "Kisa enur ta alal iwal igiel, anwa ta akua ami ma isar igiel" Sa Aputa akururu asorogi ma izin.

15

Ubhin Azizos Ogi da Apailet

(Amatiu 27:1,2,11-14; Aluk 23:1-5; Azon 18:28-38)

¹ Otuonom ise, da obom ameghele, sa ogbo arumu okur bho na ikei bho, na ogbo atughumeni oloko, na ebla ogbo igada ase bho imimian iya ogir ogboloma Azizos. Sa ibhadi ina, irileghom igi da Apailet.

² Sa Apailet apuran ina maa: "Anwa olilema Anwunom Azu bho kere?" Sa ina aworan maa, "Anwa na agba."

³ Sa ogbo arumu okur bho igba ma adizo okpo ibologiom ina.

⁴ Sa Apailet amula apuran ina maa, "Abar ola anwa inwuna ma oworan bo kere? Mughone ma adizo riku ya uler anwa bho!"

⁵ Yaa, Azizos na omula do aworan abar, ma ola adigh Apailet ilologian.

Usobh ase omugh obhumeni ma Azizos

(Amatiu 27:15-26; Aluk 23:3-25; Azon 18:28-39)

⁶ Kigiel kigiel ola Eyal Opel Oten asor, bha na omutiom ghan da ikoli ma onin oni ola anwunom bho ipuru.

⁷ Da igiel obha, oni ola ubhelegi ma Abarabas, ola adigh na ipan ogbo awian adilade ito ebhugh bho, sa igigh oni ma aguo ema bho na abhighibhighi bho, aro da ikoli.

⁸ Sa ologh anwunom bho ike ma opuru aguo ola ta ogir aguo na ogir ghan bho.

⁹ Sa Apaiet aworan awa maa, "Inyin na obhorogh ma ami imutiom olilema Azu bho inigha inyin kere?"

¹⁰ Ezin bho ina abigh ma ogbo arumu okur bho ibhin da egbugbo ologi ebol ina.

¹¹ Yaa, ogbo arumu rokur bho itumugiom ologh anwunom bho ma opuru aguo ola ta omutiom Abarabas onigha awa.

¹² Sa, Apaiet aputa apuran awa maa, "Okua ka inyin na obhorogh ma ami igir ere igboloma ma oni wa inyin na obhelegi ma olilema Azu bho?"

¹³ Sa awa ipita ikoro maa, "Idue ina ma agigh!"

¹⁴ Yaa, Apaiet apuran awa maa, "Ezin ka ere? Ina agir ere apie?" Sa awa imula ilogh emi imulughu maa, "Due ina ma agigh!"

¹⁵ Odighi aguo ola ologi anwunom bho ta abal, sa Apaiet amutiom Abarabas anigha awa. Sa aruom ma ogurogh Azizos, sa abeton anigha awa ma odu ogigh.

*Ogbo Egham Ikiri ma Azizos
(Amatiu 27:27-31; Azon 19:2-3)*

16 Sa ogbo egham bho ibhin Azizos igi da otu adilade ito ta wemu ebhugh bho, sa ikokodi ma ebila odi ebu ogbo egham* bho.

17 Sa iburi ina ma ososoran akapa ozu adolo, sa ilo ma eghoi ibubulom izuom ina.

18 Sa awa ike ma obhelegima oyo maa, "E Olilema Azu! Iyar na obheleguma nyam o!"

19 Sa ibhin okpeti iborogh emu doyo, sa isiroghom ina ma ighor, sa ikpudian ina izuruna ma eghoi.

20 Sa igiel bho awa na ekiri ina ewele bho, sa ikogion ibura ozu adolo bho, sa inwe ilogi ina ma ibura doyo, sa irileghom ina idua ma ka odu oyo ogigh.

Udu ma Azizos Ogigh

(Amatiu 27:32-44; Aluk 23:26-43; Azon 19:17-27)

21 Sa awa iminana ma odi oni ola Asirin ola ubhelegi ma Asaimon, owede ta Alegzanda na Arufosi, da na adua da esala na aru, sa iponoma ina ma orol emigirenian oriren ta Azizos.

22 Sa inuoghom Azizos igi da Agolgota (amara maa, "Esi okpokpo emu.")

23 Sa igua ma amaya da amin inigha ina ma oda, ma aguo ola ina ko ologhoman do ma aligam, ya ina na oda do.

24 Sa ogbo egham bho idu ina da emigirenian oriren bho. Sa awa irobh okoba ibhin irugian ibura doyo.

25 Idu ina da esugho owal-obhel ma asiro.

* 15:16 15:16 Ebu onon bho bha ebu onir na ogbo ewala ogbo egham (600).

²⁶ Sa ige ma iku ase doyo iduom da anyu emigirenian oriren bho maa: "OLILEMA ANWUNOM AZU BHO."

²⁷ Sa idu nyen iwal ibhorubhoru arugba, odi da agba odiom doyo, yaa uwedi da okiel. [

²⁸ Inyen imuzoghodiom aguo uge da Adire Etutu bho maa: "Uwal ani ina ologh da ogbo idighi ma ikarabh."†]

²⁹ Sa ogbo ya na eten bho ikiri ina izizigha ma arumu dawa inigha ina ma eka ifugh maa, "Asoroma nyam! Anwa wa igba ma anwa ta arue abogion Otu ta Aziba, sa ta amula alo amadon da abin isar adama bho.

³⁰ Tenemeni ma ozu doyom, ma asor da emigirenian oriren bho ma aru!"

³¹ Onin aguo bho ogbo arumu rokur bho idigh na itughumeni ma oloko bho ikiri ina, sa odi na afugh na anigha ma odi maa: "Ina na atenemeni ma ipan ogbo, yaa na orue do ma otenemeni ozu doyo!

³² Akraist Olilema Izrel bho! Isen, sore da emigirenian oriren bho ma aru, sa iyar ta odumom anwa!" Sa ogbo ya udu na ina bho ikiri ani ina.

Omugh ta Azizos

(Amatiu 27:45-56; Aluk 23:44-49; Azon 19:28-30)

³³ Otei da diobh na iwal owal-obhel da azainy, sa azim akpegiom ebla ebhugh bho tutun ka atei da isar owal-obhel ma etitan.

† 15:28 15:28 Idi robhurugho bho ilogh ani do ma ogogo onon.

³⁴ Da isar owal-obhel bho, sa Azizos amulughu na obom okoroko maa, “**Eloi, Eloi, lama sabaktani?**” (onon amara maa, “**Aziba dami, Aziba dami, anwa idin ere na agin ami?**”)

³⁵ Sa idi awa ya imara ma ise bho ifugh maa, “Na abhelegi ma Ilaiza.”

³⁶ Sa odi oni awa aghil ka atori ma asapu da igheghedum amin, sa akpuom da olo abeton anigha ina ma oda, sa afugh maa, “Iwele, ta obigh ka Ilaiza ta aru ra asoroni ina.”

³⁷ Sa Azizos abhin obom okoroko amulughu, sa ekpo epobh bho asobhan.

³⁸ Sa ukpe wa da Otu ta Aziba bho, ake da ebo bho aguan asor iwal abin.

³⁹ Sa igiel bho wemu ologh egham[‡] wa aro da aka asumoghan Azizos, abigh aguo bho ina abhin amugh bho, sa afugh maa, “Yagiagai, onon Onyi ta Aziba!”

⁴⁰ Idi anwani ero nyen ma ya imara ma egbeny ekpon. Anwani iye Ameri wa Amagdala bho, na Ameri onweni ta Azemsi ogbara bho na Azosisi[§] ogbara bho, na Asalomi.

⁴¹ Awa ituonom ina elogh aguo enigha ina ma obhel bho ina aro da Agalili bho. Adizo ipan anwani ya idigh na ina igi da Azeruselem bho ero ani ma ise.

Amadi ta Azizos

(*Amatiu 27:57-61; Aluk 23:50-56; Azon 19:38-42*)

[‡] **15:39 15:39** Wemu ologh egham onon, bha ola na akponom ogbo egham ya ilei iwal ewala na adusubh (100). **§ 15:40 15:40** Azosisi onon bho, bha opan aguo na obhelegi ma Azosefu.

⁴² Igiel bho_ atej_ adule Adama_ Akokodian_ bho_,
wa_ ibala_ bho_ aro_ ma_ Adama_ Osira_ Epobh_ bho_,

⁴³ sa_ Azosefu_ wa_ Arimatia_ bho_, odi_ oni_ igada
ase_ bho_, ola_ ubhin_ ituom_ abar_ ibom_, ola_ na_ agon
irileghom_ ta_ Aziba_, akpo_ ma_ ologi_ agi_ da_ Apailet
ka_ apuru_ ma_ ozu_ ta_ Azizos_.

⁴⁴ Sa_ adigh_ ilologian_ Apailet_ ma_ omughon_ ma_
Azizos_ na_ amugh_ ka_ amugha_. Sa_ ina_ abhelegi_ ma_
wemu_ ologh_ egham_ bho_ apuran_ kugba_ ma_ Azizos
na_ amugh_ gai_.

⁴⁵ Sa_ igiel_ bho_ Apailet_ na_ amughon_ da_ onu_
wemu_ egham_ bho_, sa_ anigha_ ma_ ozu_ bho_ ma_
Azosefu_.

⁴⁶ Sa_ Azosefu_ agho_ ma_ ukpe_ asininin_, sa_ asoroni
ma_ eguade_ bho_, sa_ abhin_ ukpe_ bho_ abhurugi_.
Sa_ adi_ ina_ da_ odi_ ola_ ina_ abu_ amutiom_ da_ agbo
ogbioma_, sa_ akikiligi_ ma_ ogbioma_ akpegiom_ odi_
bho_.

⁴⁷ Sa_ Ameri_ wa_ Amagdala_ bho_ na_ Ameri_ onweni
ta_ Azosisi_ ibigh_ esi_ wa_ udi_ ina_ bho_.

16

Obetina_ da_ Omugh_ ta_ Azizos_

(Amatiu_ 28:1-8; Aluk_ 24:1-12; Azon_ 20:1-10)

¹ Adama_ Osira_ Epobh_ bho_ aten_, sa_ Ameri_ wa_
Amagdala_ bho_ na_ Ameri_ onweni_ ta_ Azemsi_ na_
Asalomi_, igho_ ma_ ighogho_ edu_ enunu_ ma_ aguo_ ola_
awa_ ta_ egi_ ka_ eduduom_ ozu_ ta_ Azizos_.

² Obom_ ogbo_ asiro_ ibala_ Adama_ Osira_ Epobh
bho_, sa_ awa_ iten_ igi_ da_ odi_ bho_ ma_ aguo_ ogogo
bho_ apu_ na_ amite_ bho_.

³ Igiel bho awa na egi bho, sa odi na apuran odi maa, "Anyen ta akikiligi ma ogbeoma bho asighe da onu odi bho?"

⁴ Sa awa ikpon da edia bha na okikiligi ma ogbeoma bho osighe. Ezin bho ogbeoma bho abugh ibom.

⁵ Sa awa idigh da ologi odi bho ibigh onyi oyel ola odi ma adilade da odiom agba bho, ibura bho na esosorogan, sa arugugu isibh awa.

⁶ Sa oni bho afugh anigha awa maa, "Oni ko okunu! Inyin na obhorogh Azizos wa Anazaret bho, wa udu ugh da emigirenian oriren bho. Ina na betina. Ina bo ma isen! Ibighe ma esi bho umunien i na bho.

⁷ Ebula okua, igie ma isen ka egba ma enigha ma ogbo atughan doyo na ina Aputa maa, 'Ina na abetina da omugh, na aten na agi da Agalili ka obara inyin. Obha esi inyin ta obigh ina, ma aguo ina agba anigha inyin bho.' "

⁸ Sa awa ighil idua da odi bho da ekpoyoghan ologi na arugugu. Yaa, awa igba do ma abar enigha ma oni, ma ebula arugugu.*

*Azizos amutuma ma Ameri wa Amagdala bho
(Amatiu 28:9,10; Azon 20:11-18)*

⁹ Obhel bho Azizos abetina da omugh bho, ma ameghele da opur adama da esi adama bho, bha ina adia amutuma ma Ameri wa Amagdala bho, ani wa ina aze ma odual i karabh arumugh asighe da ozu bho.

* **16:8 16:8** Idi robhurugho bho ilogh ani do ma rogogo 9-20. Ikunugiom da waleghemeni obhabhanya (8) ogogo bho.

¹⁰ Sa ina aten agi ka agba anigha ma ogbo ya iro na Azizos bho, ya odi da ikunu na edi bho.

¹¹ Sa obhel bho awa imughon maa Azizos na amula aru da aghudum bho, ya maa ina na abigh bho, kukum eka awa idumom do.

*Azizos amutuma ma iwal ogbo ituonom doyo
(Aluk 24:13-35)*

¹² Onon aten, sa Azizos amutuma ma iwal ogbo ituonom doyo ma opan adien aguo, da obhel ola awa na erile na egi da odi ogbara ema.

¹³ Sa awa imula igi ka igba inigha ma iyedi, kukum eka, idumom do awa.

*Azizos aruom Ogir bho
ma ogba Ibebi Asugbagba bho
(Amatiu 28:16-20; Aluk 24:36-49; Azon 20:19-23; Rogir 1:6-8)*

¹⁴ Sa Azizos amutuma ma diobh na onin bho ma obhel ola awa na ede ma edian, sa aliom awa ma ebula abagh emu ma aguo awa odumom do bho. Ezin bho awa imara do ma ogbo iya ibigh ina da obhel wa ina na abetina da omugh bho.

¹⁵ Sa aruom awa maa: "Igie da ebila emaranwunom bho ka egba ma ibebi asugbagba bho ma enigha koni koni.

¹⁶ Oni ola amara sa uwur amum bha oten, yaa ola omara do bha ta abhin ebhum ase.

¹⁷ Sa relegh inyen ta etuonom ogbo ya idumom bho; da adien dami, awa ta eze ma ikarabh arumugh, sa ta efugh irorua arunu ema,

¹⁸ sa awa ta ebhin aruguo dawa esibhi ma ikarabh idiar, yaa abar ka otei do awa, sa ka awa ida ma abar ola na agigh oni eka, abar ka otei

do_ awa, ta_ egbam aruguo_ da_ ogbo ya_ na_ enwer
asunwer, sa_ awa ta_ edum.”

Azizos abhun da_ otaini

(Aluk 24:50-53; Rogir 1:9-11)

¹⁹ Igiel bho_ Wanwuna_ Azizos agba ma_ idiar
inyen anigha_ awa awele_ bho, sa_ ubhin ina_ ub-
huneni da_ otaini, sa_ ina ka_ aro_ ma_ adilade da_
odiom aguo_ ta_ Aziba.

²⁰ Sa_ ogbo atughan bho_ iten imite ka_ igba ma_
ibebi asugbagba bho_ kesi kesi, sa_ Wanwuna_ bho_
adigh na_ awa agir, sa_ amuzoghodiom onuokpe_
bho_ na_ ogir ilologia.

Abureni NT Portions

Abureni: Abureni NT Portions (New Testament)

copyright © 2022 Luke Initiative for Scripture Translation and The Seed Company

Language: (Abureni)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

da8f49e1-c3f7-5ace-89bc-41f9f7389321